

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 30. november 2022
(OR. en)

15192/22

FIN 1260
RESPR 44
CADREFIN 201
POLGEN 153

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	30. november 2022
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 687 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE liidu eelarve kaitsmiseks mõeldud parandusmeetmete kohta, millest Ungari teatas vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2020/2092

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 687 final.

Lisatud: COM(2022) 687 final

Brüssel, 30.11.2022
COM(2022) 687 final

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE

**liidu eelarve kaitsmiseks mõeldud parandusmeetmete kohta, millest Ungari teatas
vastavalt määrusele (EL, Euratom) 2020/2092**

- (1) Käesolev teatis põhineb Euroopa Komisjoni 18. septembri 2022. aasta ettepanekul võtta vastu nõukogu rakendusotsus, mis käsitleb meetmeid liidu eelarve kaitsmiseks õigusriigi põhimõtete rikkumise eest Ungaris¹ (edaspidi „rakendusotsuse ettepanek“). Selles esitatakse nõukogule teave, mida on vaja, et teha otsus vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. detsembri 2020. aasta määruse (EL, Euratom) 2020/2092 (mis käsitleb üldist tingimuslikkuse korda liidu eelarve kaitsmiseks) (edaspidi „tingimuslikkuse määrus“)² artikli 6 lõikele 10 enne 19. detsembrit 2022.
- (2) Tingimuslikkuse määruse kohane menetlus algatati 27. aprillil 2022 Ungarile üle antud kirjaliku teatega (edaspidi „teade“). 18. septembril 2022 võttis Euroopa Komisjon (edaspidi „komisjon“) vastavalt tingimuslikkuse määruse artikli 6 lõikele 9 vastu rakendusotsuse ettepaneku.
- (3) Rakendusotsuse ettepanekus esitas komisjon oma hinnangu kavandatud parandusmeetmetele, mille Ungari valitsus oli esitanud komisjoni järelduste peale. Täpsemalt on rakendusotsuse ettepaneku põhjenduses 28 märgitud, et „kuna Ungaris tuvastatud probleemid on seotud nii õigusraamistikuga kui ka suuresti haldustavadega, sõltub Ungari poolt rikkumiste ja/või liidu finantshuve ähvardavate ohtude kõrvaldamiseks välja pakutud parandusmeetmete piisavuse hindamine meetmete üksikasjade analüüsist ja kõigi peamiste rakendamisetappide nõuetekohasest, täielikust ja tulemuslikust rakendamisest vastavalt Ungari poolt 22. augustil esitatud ajakavale. Sellega seoses peab Ungari mitme kavandatud parandusmeetme puhul astuma veel olulisi samme.“ Rakendusotsuse ettepaneku seletuskirja lisas on uuesti esitatud ka parandusmeetmete rakendamise peamised etapid (edaspidi „peamised rakendamisetapid“).
- (4) Rakendusotsuse ettepaneku põhjendustes 11 ja 12 on kokku võetud järeldused, mille komisjon esitas teates selliste olukordade kohta, mille puhul on tegemist õigusriigi põhimõtete rikkumisega, ning Ungaris selliste rikkumistega seotud olukordade või juhtumite kohta, mis on kahjulikud või võivad põhjustada riske liidu eelarve usaldusväärse finantsjuhtimise või liidu finantshuvide seisukohast. Järeldused puudutavad riigihankemenetlustes esinevaid raskeid süsteemseid rikkumisi, puudusi ja nõrkusi, mille tõttu on lepingud koondunud, raamlepingute sõlmimisel on esinenud tõsiseid puudusi, avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste ja nende hallatavate üksuste suhtes ei ole kohaldatud riigihanke-eeskirju ja huvide konflikte käsitlevaid õigusnorme ning need usaldushaldused ei ole rahalisi vahendeid hallanud läbipaistvalt. Lisaks sellele käsitleti järeldustes väidetavate kuritegude uurimise ja nende eest süüdistuste esitamise tulemuslikkust piiravaid tegureid, prokuratuuri töökorraldusega seotud küsimusi ning toimiva ja tulemusliku korruptsioonivastase raamistiku puudumist. Komisjon leidis, et need probleemid ja nende kordumine aja jooksul viitavad sellele, et Ungari ametiasutused ei ole süsteemselt suutnud, tahtnud või püüdnud riigihankevaldkonnas ja seoses huvide konfliktidega ära hoida otsuseid, mis on vastuolus kohaldatava õigusega, ning seega piisavalt korruptsiooniriskidega tegeleda. Need kujutavad endast selliste õigusriigi põhimõtete rikkumist, mille hulka kuuluvad eeskätt õiguskindluse põhimõte ja täidesaatva võimu omavoli keelu põhimõte, ning tekitavad muret võimude lahususe pärast.

¹ COM(2022) 485 final – 2022/0295 (NLE).

² ELT L 433I, 22.12.2020, lk 1.

- (5) Rakendusotsuse ettepaneku põhjenduses 38 tõdes komisjon, et „kavandatud parandusmeetmed koos võimaldaksid põhimõtteliselt lahendada probleemid, mis on seotud õigusnormide süsteemsete rikkumiste, riigihangete puuduste ja nõrkuste, huvide konfliktide ohu ja avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste probleemidega, samuti kõrvaldada uurimise, süüdistuse esitamise ja korruptsioonivastase raamistikuga seotud lisapõhjused, tingimusel et kõiki parandusmeetmeid rakendatakse nõuetekohaselt ja tulemuslikult.“
- (6) Põhjenduses 39 lisati, et kavandatavate parandusmeetmete rakendussätted tuleb veel kindlaks määrata, eelkõige tuleb kindlaks määrata see, kuidas meetmete põhielemendid võetakse üle õigusaktidesse, mis tuleb vastu võtta parandusmeetmete rakendamiseks. Põhjenduses 39 meenutati ka seda, et kuna mitu Ungaris tuvastatud probleemi ei ole seotud mitte ainult õigusraamistiku muutmisega, vaid eelkõige muudatuste tegeliku konkreetse rakendamisega, mille puhul on selgete tulemuste saavutamiseks vaja rohkem aega, olid liidu eelarvet ähvardavad riskid endiselt alles, sest rakendusotsuse ettepaneku esitamise ajal oli vähemalt mõne parandusmeetme põhielementide rakendamine veel pooleli, nagu on märgitud Ungari poolt 22. augustil esitatud parandusmeetmete ajakavas. Kuna peamised õigusaktid, millega rakendatakse mitmed kavandatud parandusmeetmed, ei ole veel jõustunud ning võttes arvesse seletuskirjas esitatud hinnangut ja võimalust, et meetmeid ei pruugita nõuetekohaselt rakendada või et meetmete üksikasjad vähendavad nende meetmete mõjusust, hindas komisjon sellest tulenevat riski liidu eelarvele ja tegi tingimuslikkuse määruse artikli 6 lõike 9 kohaselt nõukogule ettepaneku meetmete kohta.
- (7) Selle põhjal tegi komisjon ettepaneku peatada 65 % mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) kolme ühtekuuluvuspoliitika programmi kohastest kulukohustustest; need programmid on i) keskkonna ja energiatõhususe rakenduskava+, ii) integreeritud transpordi rakenduskava+ ja iii) territoriaalse arengu ja asulate arendamise rakenduskava+. Komisjon tegi ettepaneku, et juhul, kui neid programme ei ole nõukogu otsuse vastuvõtmise ajaks heaks kiidetud, tuleks ühe või mitme programmi heakskiitmine peatada. Lisaks tegi komisjon ettepaneku keelata võtta mis tahes otsese ja kaudse eelarve täitmise korras hallatava liidu programmi raames uusi juriidilisi kohustusi ühegi avalikes huvides tegutsevate usaldushalduse või selle hallatavate üksuste suhtes.
- (8) Rakendusotsuse ettepanekus võeti arvesse Ungari kohustust esitada komisjonile 19. novembriks 2022 aruanne selle kohta, kuidas on Ungari esitatud parandusmeetmeid rakendatud. Rakendusotsuse ettepanekus märkis komisjon ka seda, et teavitab nõukogu kõigist asjakohastest asjaoludest, mis võivad tema hinnangut mõjutada.
- (9) Pärast Ungari ametiasutuste ja komisjoni talituste vahelisi arutelusid andis Ungari komisjonile 19. novembril 2022 teada, milliseid meetmeid on Ungari valitsuse kohustuste täitmiseks võetud.
- (10) Nüüd on parandusmeetmeid analüüsitud, lähtudes nende üksikasjalikumast rakendamisest Ungari poolt, ning käesolevas teatises esitatakse nõukogule teave, mida on vaja, et teha otsus rakendusotsuse ettepaneku kohta. Käesolevas teatises sisalduv

hinnang tugineb dokumentidele, mis saadi Ungari ametiasutustelt 19. novembriks 2022, st kuupäevaks, mis seisuga hinnang on koostatud³.

HINNANG UNGARI ESITATUD PARANDUSMEETMETE PIISAVUSELE JA NENDE RAKENDAMISEL TEHTUD EDUSAMMUDELE

- (11) Komisjon analüüsis pärast rakendusotsuse ettepaneku vastuvõtmist eeskätt Ungari esitatud asjaomaste õigusaktide üksikasju ja peamiste rakendamisetappide rakendamist. Sellele tuginedes hindas komisjon nende 17 parandusmeetme piisavust, mille Ungari esitas 22. augusti 2022. aasta kirjas, et vastata komisjoni teatistes sisalduvatele järeldustele, ja mida täiendati 13. septembri 2022. aasta kirjas (edaspidi „septembrikuine kiri“) võetud lisakohustustega, ning võttis sealjuures arvesse parandusmeetmete rakendamisel 19. novembriks 2022 tehtud edusamme. Ühtlasi võttis komisjon arvesse parandusmeetmete rakendamist käsitlevat kirja, mille Ungari justiitsminister Varga saatis volinik Hahnile 19. novembril 2022 (edaspidi „novembrikuine kiri“).
- (12) Parandusmeetmed on järgmised:
- i. liidu vahendite rakendamisega seotud ebaseadusliku tegevuse ja õigusnormide rikkumiste ennetamise, avastamise ja kõrvaldamise tugevdamine äsja loodud ametialase aususe ameti kaudu;
 - ii. korruptsioonivastane rakkerühm;
 - iii. korruptsioonivastase raamistiku tugevdamine;
 - iv. selle tagamine, et liidu toetuse kasutamine avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste poolt oleks läbipaistev;
 - v. erimenetluse kehtestamine teatavate kuritegude puhul, mis on seotud avaliku võimu teostamise või riigivara haldamisega;
 - vi. auditi- ja kontrollimehhanismide tugevdamine, et tagada ELi toetuse nõuetekohane kasutamine;
 - vii. liidu vahenditest rahastatavate ühe pakkujaga hankemenetluste osakaalu vähendamine;
 - viii. riigieelarvest rahastatavate ühe pakkujaga hankemenetluste osakaalu vähendamine;
 - ix. ühe pakkujaga menetlustest teatamise vahendi väljatöötamine, et jälgida ühe pakkujaga lõppenud riigihankeid ja anda neist teada;
 - x. läbipaistvuse suurendamiseks elektroonilise riigihangete süsteemi väljatöötamine;

³ Komisjon kinnitab, et on kätte saanud justiitsminister Varga 26. novembri 2022. aasta kirja volinik Hahnile. Selle kirja sisu ei ole käesolevas hinnangus arvesse võetud.

- xi. tulemusraamistiku väljatöötamine, et hinnata riigihangete tõhusust ja kulutasuvust;
 - xii. tegevuskava vastuvõtmine, et suurendada konkurentsi riigihangete valdkonnas;
 - xiii. mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele riigihanketavasid tutvustava koolituse pakkumine;
 - xiv. mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele riigihangetes osalemisega kaasnevate kulude hüvitamiseks ette nähtud toetuskava loomine;
 - xv. ARACHNE kasutamine;
 - xvi. koostöö tugevdamine OLAFiga ning
 - xvii. sellise seadusandliku akti vastuvõtmine, millega tagatakse avaliku sektori kulutuste suurem läbipaistvus.
- (13) Kolmeteistkümne parandusmeetme jaoks määrati peamised rakendamisetapid, mis tuli rakendada 19. novembriks 2022. Nelja parandusmeetme (parandusmeetmed viii ja xii–xiv) kohta märkis komisjon, et neil ei ole kiireloomulisi peamisi rakendamisetappe, sest nende rakendamiseks on vaja rohkem aega.
- (14) Selleks, et peamistes rakendamisetappides seatud tähtaegadest kinni pidada, võttis Ungari 2022. aasta septembri lõpu ja novembri alguse vahel vastu mitu seadusandlikku akti. Ungari ametiasutused ja komisjoni talitused pidid siiski pidama pingelisi arutelusid, et püüda tagada, et need seadusandlikud aktid on täielikult kooskõlas parandusmeetmetega ja tulemuslikud. Kui parandusmeetmete sõnastust ja mõtet oleks hakatud juurutama varem, et seeläbi tagada nende meetmete tulemuslikkus, oleks kogu protsess olnud sujuvam ja käesoleva ajakohastatud hinnangu saanuks esitada juba varem. 15. novembril 2022 esitas Ungari valitsus Ungari Rahvuskogule nn teenustepaketi, mis sisaldas mitut ettepanekut 2022. aasta septembri lõpus ja oktoobri alguses vastuvõetud õigusaktide muutmise kohta. Teenustepakett koosneb kahest seaduseelnõust: neist üks (T/2033) tuleks vastu võtta tavamenetluse kohaselt ja selle lõpphääletus toimus 22. novembril 2022 ning teine (T/2032) tuleks vastu võtta alusseaduste suhtes kehtiva menetluse kohaselt (nõutav on kahekolmandikuline häälteenamus) ja selle lõpphääletus peaks toimuma 6. detsembril 2022. Seetõttu võivad üht parandusmeetet puudutavad muudatused jaguneda nende kahe seaduseelnõu vahel ning nende vastuvõtmise kuupäevad võivad olla erinevad. Teenustepaketi ingliskeelse teksti tööversioon jõudis komisjoni talitusteni alles 18. novembril 2022 hilisel kellaajal.
- (15) Kooskõlas tingimuslikkuse määrusega ja võttes arvesse selle artikleid 4 ja 6, on parandusmeetmete piisavuse hindamiseks vaja kindlaks teha, kas nende meetmetega (sellisena, nagu need on vastu võetud, ja kõiki nende üksikasju arvestades) saab teha lõpu asjaomastele õigusriigi põhimõtete rikkumistele ja/või liidu eelarve usaldusväärsset finantsjuhtimist või liidu finantshuve kahjustavale mõjule või riskile, ning jõuda selle tulemusena järeldusele, et määruse kohaldamise tingimused ei ole enam täidetud.
- (16) Praegune hindamine ei piira komisjoni võimalikke tulevasi meetmeid juhul, kui asjaomastes õigusaktides või nende rakendussätetes tehase muudatusi või kui parandusmeetmeid ei rakendata tulemuslikult või lõpetatakse nende tulemuslik rakendamine või kui neil ei ole oodatud tulemusi. Selle põhjal jätab komisjon endale

õiguse oma seisukoht igas kõnealuses küsimuses uuesti läbi vaadata ning algatada uus menetlus, juhul kui tingimuslikkuse määruse kõik tingimused on täidetud.

- (17) Novembrikuises kirjas kohustus Ungari valitsus andma komisjonile kõigi parandusmeetmete rakendamise kohta aru kord kvartalis ja tingimusteta kuni 31. detsembrini 2028, st kuni selle aasta lõpuni, mil lõpeb ametialase aususe ameti juhatuse esimene kuueaastane ametiaeg. Ilma et see piiraks liidu eelarve kaitsmiseks kavandatud meetmete kohaldamist, jälgib komisjon ka edaspidi, et kõiki rakendusmeetmeid, kaasa arvatud kõiki neid etappe, mida Ungari on kohustunud parandusmeetmetega täitma, sh etapid, mille rakendamiseks kulub rohkem aega (st kauem kui 19. novembrini 2022), ning kõiki täiendavaid kohustusi, mille Ungari on parandusmeetmetega seoses võtnud, rakendatakse nõuetekohaselt, täielikult ja tulemuslikult.

i. Liidu vahendite rakendamisega seotud ebaseadusliku tegevuse ja õigusnormide rikkumiste ennetamise, avastamise ja kõrvaldamise tugevdamine äsja loodud ametialase aususe ameti kaudu

- (18) Ungari valitsus kohustus looma ametialase aususe amet, et parandada liidu rahalise toetuse rakendamisega seotud pettuste, huvide konfliktide ja korruptsiooni ning ebaseadusliku tegevuse ja õigusnormide rikkumise ennetamist, avastamist ja kõrvaldamist. Seda eesmärki silmas pidades kohustus Ungari andma ametialase aususe ametile laialdased volitused. Samuti kohustus ta järgima erinorme ametialase aususe ameti nõukogu ametisse nimetamise ja kvalifitseerimiskomisjoni kaasamise kohta, mille eesmärk on tagada, et ametialase aususe amet ja selle nõukogu liikmed on täiesti sõltumatud.
- (19) Ungari kontekstis on ametialase aususe amet uus asutus ja selle loomine on horisontaalne meede, mille eesmärk on kõrvaldada riigihankeid puudutavate õigusriigi põhimõtete süsteemne rikkumine, mis kahjustab liidu finantshuve. See on üks Ungari pakutud keskseid parandusmeetmeid.
- (20) Selle meetme rakendamise peamised etapid on: i) ametialase aususe ametile antavaid ülesandeid ja selle loomise ajakava käsitleva valitsuse otsuse vastuvõtmine 5. septembriks 2022, ii) ameti loomist käsitleva seaduseelnõu esitamine Ungari Rahvuskogule 30. septembriks 2022, iii) ameti nõukogu ametisse nimetamine 4. novembriks 2022 ja iv) ameti tegevuse algus alates 19. novembrist 2022.
- (21) Ungari on peamiste rakendamisetaappide rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.
- (22) Ungari valitsus võttis 5. detsembril 2022 vastu valitsuse otsuse 1424/2022 ülesannete kohta, mis on seotud sellise sõltumatu asutuse loomisega, kelle tegevus seisneb ELi vahendite rakendamist puudutava ebaseadusliku tegevuse ja õigusnormide rikkumise ennetamises, avastamises ja kõrvaldamises. See valitsuse otsus jõustus 6. septembril 2022.
- (23) 23. septembril 2022 esitas Ungari valitsus Ungari Rahvuskogule ametialase aususe ameti loomist käsitleva seaduseelnõu. 4. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu seaduse, millega loodi ametialase aususe amet (2022. aasta XXVII seadus Euroopa Liidu eelarvevahendite kasutamise kontrolli kohta ehk „ametialase aususe ameti seadus“); seadus kuulutati välja 10. oktoobril 2022 ja jõustus 11. oktoobril 2022. Ungari ametiasutused arutasid komisjoni talitustega mitut ametialase aususe ameti seaduse

muudatust; enamik muudatusi lisati teenustepaketi sellesse osasse, mille üle Ungari Rahvuskogu hääletas 22. novembril 2022. Muudatused, mis puudutavad ametialase aususe ameti volitusi seoses varade deklareerimisega, lisati siiski teenustepaketi sellesse osasse, mille lõpphääletus on kavandatud 6. detsembriks 2022. Pärast teenustepaketi esitamist Ungari Rahvuskogule saatsid Ungari ametiasutused 16. novembril 2022 komisjoni talitustele ametialase aususe ameti seaduse läbivaadatud eelnõu⁴. Enamikku muudatusi käsitlev muutmisakt võeti vastu 22. novembril 2022 ja selles kajastuvad muudatused, mida sisaldas õigusakti tekst, mille komisjon sai kätte 16. novembril 2022. Komisjonil ei ole võimalik hinnata, kas varade deklareerimist puudutavad muudatused, mille üle on Ungari Rahvuskogus kavas hääletada 6. detsembril 2022, jõustuvad kavandatud kujul või kas enne nimetatud vastuvõtmise kuupäeva esitatakse täiendavaid muudatusettepanekuid.

- (24) Ungari valitsus oli kohustunud konsulteerima ametialase aususe ameti seaduse eelnõu ettevalmistamise käigus laialdaselt riiklike ja rahvusvaheliste sidusrühmadega, küsida poliitilist nõu Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioonilt (OECD) ja võtta arvesse saadud soovitusi. Lisaks komisjoniga konsulteerimisele konsulteeris Ungari valitsus OECDga, kes esitas 27. septembril 2022 ettepanekuid sõnastuse kohta. 4. novembril teavitas Ungari valitsus OECDd sellest, kuidas oli OECD arvamusi 10. oktoobril 2022 välja kuulutatud ametialase aususe ameti seaduses arvesse võtnud. Ühtlasi konsulteeris Ungari valitsus 15. septembril 2022 ametialase aususe ameti seaduse eelnõu asjus Euroopa Nõukoguga. Euroopa Nõukogu esitas oma märkused 13. oktoobril 2022 pärast seda, kui ametialase aususe ameti seadus oli 10. oktoobril 2022 välja kuulutatud. Ungari valitsus vastas 16. novembril 2022 pärast seda, kui 15. novembril 2022 oli teenustepaketi osana esitatud ametialase aususe ameti seaduse muudatused. Ungari valitsus võttis arvesse teatavaid arvamusi või sõnastusettepanekuid, järgides muu hulgas komisjoni soovitusi, mis olid kooskõlas OECD ja Euroopa Nõukogu seisukohtadega. Ungari ametivõimud selgitasid, miks teatavaid arvamusi või ettepanekuid ei saanud arvesse võtta⁵. Selle põhjal leiab komisjon, et Ungari valitsus täitis parandusmeetmega seotud kohustused selles osas, mis puudutab konsulteerimisprotsessi. Komisjon märgib, et mõningad soovitusid võeti vastu ja need kajastusid õigusakti tekstis, teised aga mitte. Kuna teatavaid soovitusi võeti arvesse, leiab komisjon, et OECD ja Euroopa Nõukoguga konsulteerimine aitas parandada ametialase aususe ameti seaduse ülesehitust⁶.
- (25) Mis puudutab ametialase aususe ameti nõukogu valimist ja ametisse nimetamist, siis pidasid asjaomased Ungari ametiasutused kinni parandusmeetmes kindlaksmääratud ajakavast ja põhinõuetest, mille eesmärk oli tagada, et ametialase aususe amet ja selle

⁴ Komisjon märgib, et seaduseelnõus T/2033 esitatud ametialase aususe ameti seaduse ja 16. novembril 2022 komisjoni talitustele esitatud ametialase aususe ameti seaduse eelnõu teatavate sätete numeratsioonis ja sisus esines mõningaid lahknevusi. Need lahknevused ei puuduta siiski sisulisi küsimusi.

⁵ Euroopa Nõukogu väljendas oma arvamuses muret selle üle, et välisauditi protsesse, aruandlust ja aruandluskorda käsitlevate sätete arv oli piiratud, kaasa arvatud selle üle, et iga-aastane analüütiline aruanne ametialase aususe kohta esitatakse Ungari Rahvuskogule üksnes teavitamise eesmärgil. Ungari vastas, et selline lahendus valiti teadlikult, et tagada ametialase aususe ameti täielik sõltumatus oma ülesannete täitmisel.

⁶ Lisaks ametlikele konsultatsioonidele märgib komisjon ära ka mõnede välisspetsialistide (nt Ungari Helsingi komitee, K-Monitor ja Transparency International Hungary) kriitilised hinnangud ametialase aususe ameti üleshitusele: <https://transparency.hu/en/news/the-eu-comm-should-to-stop-systemic-corruption-in-hungary-joint-analysis-by-ngos/>.

nõukogu liikmed oleksid täiesti sõltumatud. 23. septembril 2022 kuulutas ELi rahaliste vahendite auditeerimise peadirektoraadi (EUTAF) peadirektor välja rahvusvahelise avaliku osalemiskutse seoses kvalifitseerimiskomisjoni kolme liikme valimisega, lähtudes parandusmeetmes kindlaksmääratud kriteeriumidest⁷. 11. oktoobril 2022 nimetas EUTAFi peadirektor kvalifitseerimiskomisjoni kolm liiget⁸ ametisse. 14. oktoobril 2022 avaldas kvalifitseerimiskomisjon kutse kandideerida ametialase aususe ameti nõukogusse, lähtudes parandusmeetmes kindlaksmääratud kriteeriumidest⁹; tähtjaks määrati 25. oktoober 2022. 28. oktoobril 2022 avaldas kvalifitseerimiskomisjon ametialase aususe ameti nõukogu esimehe ja aseesimeeste ametikoha tingimustele vastavate kandidaatide nimekirja. Samal kuupäeval avaldas riigikontrolli esimees nõukogu liikmete valimiseks kasutatava hindamistabeli¹⁰. 3. novembril 2022 nimetas riigikontrolli esimees väljavalitud liikmed,¹¹ kelle vabariigi president nimetas ametisse 4. novembril 2022.

- (26) Ametialase aususe ameti nõukogu liikmete valimise menetlus vastas vorminõuete osas parandusmeetme kohastele kohustustele. Sellegipoolest märgib komisjon, et riigikontrolli avaldatud teabe kohaselt nimetati nõukogu teine aseesimees ametisse hoolimata sellest, et teised kandidaadid olid valikumenetluses saanud rohkem punkte. Vastavalt teabele, mille Ungari ametiasutused esitasid komisjoni talitustele, tulenes see menetlusest, mille käigus anti nõukogu esimehe kandidaadile võimalus intervjuuerida kaht teise aseesimehe kohale kandideerivat isikut¹². Seejärel tehti valik esimehe kohale nimetatud isiku tagasiside põhjal, lähtudes vajadusest valida kandidaat, kellel oleks suurte organisatsioonide juhtimise kogemus. Kuigi põhimõtteliselt hõlbustab see reaalselt koostöövõimelise nõukogu loomist, ei ole parandusmeetmega sellist menetlust iseenesest ette nähtud; parandusmeetmes on kirjas, et nõukogu nimetatakse ametisse pärast seda, kui kvalifitseerimiskomisjon on kontrollinud kandidaatide vastavust tingimustele ja riigikontroll on teinud valiku. Seega ei ole menetlus olnud selle valiku osas täiesti läbipaistev. Lisaks tuleb märkida, et komisjon ei saa kättesaadava teabe põhjal järeldada, et ametisse nimetatud kandidaat vastab täielikult piisava rahvusvahelise kogemuse kriteeriumile selles osas, mis puudutab korruptsioonivastast

⁷ Osalemiskutse, tulemused ja muu asjakohane teave on avaldatud EUTAFi veebisaidil: <https://eutaf.kormany.hu/alkalmassagi-bizottsag>.

⁸ Pärast seda, kui kvalifitseerimiskomisjoni kolmest liikmest üks tagasi astus, nimetas EUTAFi peadirektor 21. oktoobril 2022 tema asemele uue liikme.

⁹ Nagu ka kvalifitseerimiskomisjoni puhul, nõutakse kandideerimistingimustes, et kandidaadid ei töotaks teatavatel ametikohtadel ja et neil ei oleks teatavaid poliitilisi volitusi, et nad ei oleks ühegi erakonna ega poliitilise sihtasutuse liikmed ega töötajad ning et neil ei oleks juhtimis- või omandisidemeid ühegi äriühinguga. Osalemiskutse ja kvalifitseerimiskomisjoni eelvaliku põhjal tingimustele vastavaks loetud kandidaatide nimed on avalikustatud EUTAFi veebisaidil: <https://eutaf.kormany.hu/integritas-hatosag-igazgatosag>.

¹⁰ Vt <https://www.aszhirportal.hu/hirek/az-allami-szamvevoszek-elnokenek-kozlemenye>.

¹¹ Vt https://www.aszhirportal-hu.translate.goog/hu/sajtokozlemenye/az-allami-szamvevoszek-elnokenek-kozlemenye-2022-11-03-20-39-00?_x_tr_sl=auto&_x_tr_tl=en&_x_tr_hl=en-US&_x_tr_pto=wapp.

Kooskõlas parandusmeetmega oli tingimustele vastavaid kandidaate üle kahe korra rohkem kui nõukogus kohti (viis kandidaati esimehe kohale ja 13 kandidaati aseesimehe kohale).

¹² Riigikontrolli nimetatud ja aseesimeheks määratud Dr Kálmán Dabóczy sai tulemuseks 102 punkti, kuid teised kandidaadid olid saanud rohkem punkte. Vt <https://www.aszhirportal.hu/hu/sajtokozlemenye/az-allami-szamvevoszek-elnokenek-kozlemenye-2022-11-03-20-39-00>. Riigikontroll selgitas komisjoni talitustele, et kandidaatide pingerea moodustamisel lähtuti kandidaadi punktide arvust ning võrdse punktisumma korral võttis riigikontroll arvesse kandidaatide juhioskusi ja seda, kas kvalifitseerimiskomisjon oli nende ametisse nimetamist soovitanud. Ametialase aususe ameti esimehe kohale nimetatud isikule anti võimalus intervjuuerida kõige rohkem punkte saanud isikuid, kelle ametisse nimetamist kvalifitseerimiskomisjon oli soovitanud.

tegevust ja riigihankeid, isegi kui ta vastab kõigile muudele parandusmeetmete tingimustele. Teised kaks nõukogu liiget vastavad täielikult kõigile parandusmeetmete tingimustele.

- (27) Ametialase aususe ameti esimees on komisjonile teada andnud, et kavandab suuremat organisatsiooni (vähemalt 120 töötajaga) kui parandusmeetmega ette nähtud vähemalt 50 töötajat ja sellele vastavat eelarvet. Samuti kavandab ta töötajate töötasupakette, mis võimaldaksid tal ligi meelitada ka erasektori eksperte, olgugi et nende pakettide palgatase ületaks ametialase aususe ameti nõukogu liikmete palgataset. Peale selle teatas esimees, et kuigi arutelud eelarve lõpliku vormistamise üle on veel pooleli, ei olnud Ungari valitsus sellele taotlusele vastu. Töötajate värbamine on pooleli ja esimees kinnitas, et tema on ainus, kes töötajaid ametisse nimetab, ning valitsus selles protsessis ei osale. Need töötajaid ja ressursse puudutavad kavad sõltuvad siiski eelarvelistest otsustest, mis tuleb veel vastu võtta. Kui need plaanid kinnitatakse, aitab see komisjoni arvates suurendada asutuse tulemuslikkust.
- (28) 18. novembril 2022 pidas ametialase aususe ameti nõukogu esimese ametliku koosoleku, mille protokoll esitati komisjoni talitustele.
- (29) Mis puudutab ametialase aususe ameti volitusi, siis ametialase aususe ameti seaduse asjaomaste paragrahvidega¹³ on ette nähtud enamik parandusmeetmes nõutud volitusi, sealhulgas: i) täielik juurdepääs käimasolevate ja tulevaste või kavandatud riigihankemenetluste teabele ning huvide konflikti deklaratsioonidele¹⁴ (paragrahvi 5 lõike 5 punkt a, paragrahvi 8 lõiked 1 ja 2; paragrahvi 18 lõige 8); ii) korralduste andmine teistele asutustele, et tegeleda haldusuurimisega tema nimel (paragrahvi 5 lõike 2 punkt a ja III peatüki alajaotis 7); iii) korralduste andmine asjaomastele asutustele, et alkatada menetlusi huvide konflikti deklaratsioonide kontrollimiseks kaebuste ja kahtluste korral seoses liidu vahendite haldamisega (paragrahvi 18 lõige 2; paragrahvi 24 lõige 1; paragrahvi 25 lõige 1); iv) menetluste alustamine, et kontrollida teatavaid varadeklaratsioone (paragrahvi 5 lõige 6, lõike 6 punkt a ja lõige 7); v) soovitude andmine avaliku sektori hankijatele, et see kasutaks konkreetse menetluse või menetluste kategooria puhul teatavat riigihankemenetlust (paragrahvi 15 lõike 1 punktid a–e); vi) korralduse andmine asjaomasele avaliku sektori hankijale, et too peataks hanke, kui kahtlustatakse pettust, korruptsiooni, huvide konflikti või muud ebaseaduslikku tegevust või õigusnormide rikkumist, mis on menetluse käigus avastatud (§ 21); vii) avaliku sektori hankijale soovitude andmine põhjuste kohta, mille alusel ettevõtjaid riigihankest kõrvale jätta (paragrahvi 15 lõike 1 punkt e ja § 16); viii) menetluste algatamine riigihangete vaidlustuskomisjonis riigihanke-eeskirju rikkuva käitumise või kohustuste täitmata jätmise tõttu vastavalt 2015. aasta CXLIII seadusele riigihangete kohta (paragrahvi 15 lõige 4); ix) ametiasutuste kõigi selliste riigihankemenetlustega seotud otsuste kohtuliku kontrolli taotlemine, mis hõlmavad liidu toetust ja mille suhtes võidakse kohaldada kohtulikku kontrolli (paragrahvi 15 lõige 4); x) iga-aastase analüütilise aruande koostamine ametialase

¹³ Peatükkide, alajaotiste ja paragrahvide numeratsioon viitab ametialase aususe ameti seaduse konsolideeritud tekstile, mille Ungari ametiasutused esitasid komisjoni talitustele 16. novembril 2022.

¹⁴ Vastavalt parandusmeetmele vi (auditi- ja kontrollimehhanismide tugevdamine, et tagada ELi toetuse nõuetekohane kasutamine) lubas Ungari valitsus kohustada värskest loodud siseauditi ja ametialase aususe direktoraati (DIAI) andma ametialase aususe ametile taotluse korral viivitamata täieliku juurdepääsu huvide konflikti deklaratsioonidele või DIAI toimikutele. See kohustus on rakendatud õigusaktiga (vt hinnangut allpool punktis vi).

aususe kohta, mis sisaldab muu hulgas soovitusi ja järeldusi, kusjuures Ungari valitsus on kohustatud ametialase aususe ametile vastama ja selgitama, kuidas ta kavatses aruandes esitatud järeldusi arvesse võtta (I peatükk, alajaotised 5 ja 6); § 74).

- (30) Komisjon märgib, et ametialase aususe ameti seaduse paragrahvi 3 viimases lauses ametialase aususe ameti ülesannete täitmise kohta on kirjas: „[k]ui projekt peaks Euroopa Liidu rahastamisest välja arvatama, ei tähenda see, et amet jääb ilma oma volitustest, kui pettused, huvide konflikt, korruptsioon või muu ebaseaduslik tegevus või õigusnormide rikkumine kahjustab või ähvardab kahjustada Euroopa Liidu eelarve usaldusväärset finantsjuhtimist või Euroopa Liidu finantshuvide kaitset“. Olenevalt tõlgendusviisist ei pruugi see säte võtta ametialase aususe ametilt volitusi juhul, kui projekt jäetakse liidu rahastamisest välja. Kuni ametialase aususe amet peab pettuse, huvide konflikti, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse või õigusnormide rikkumise aluspõhjuseid ning nende seotust liidu eelarvega oluliseks, võib seda sätet tõlgendada nii, et ka sellised projektid jäävad ametialase aususe ameti kontrollida. Samas sõltub selle sätte tõlgendamine ja kohaldamine siiski Ungari ametiasutuste otsustest ning seda sätet saab tõlgendada ka nii, et ametialase aususe ametilt võetakse volitused nii pea, kui ta alustab teatavate riigihankemenetluste uurimist. Seega võiks nimetatud sätte kasutamine tuua kaasa olukorra, kus ametialase aususe amet ei saa tegutseda tulemuslikult ega kõrvaldada struktuurseid probleeme, mille tõttu komisjon algatas tingimuslikkuse määruse kohase menetluse. Õiguskindluse ja ametialase aususe ameti tegevuse tulemuslikkuse tagamiseks oleks asjaomased sätted tulnud sõnastada selliselt, et oleks täiesti selge, et ametialase aususe ameti volitused säilivad ka pärast seda, kui projekt on eemaldatud liidu rahastatavate projektide hulgast, ning selle suhtes ei tohiks kehtida ükski erand ega piirang.
- (31) Komisjon suhtub positiivselt ametialase aususe ameti seaduse paragrahvi 27/A. Selle sätte kohaselt võib ametialase aususe amet taotleda kuriteoteate alusel kriminaalmenetluse alustamata jätmise või kriminaalmenetluse lõpetamise korral prokuratuuri või uurimisasutuste otsuste korduvat läbivaatamist kooskõlas parandusmeetme v tulemusena kehtestatud uue menetlusega¹⁵. See säte aitaks tulemuslikumaks muuta nii v parandusmeetme kui ka ametialase aususe ametit käsitleva parandusmeetme. Ametialase aususe ametil on vahetut teavet ja tõendeid olukordade kohta, mis võivad olla kriminaalmenetluse seisukohast olulised. See võimaldab tal esitada elemente, mis on vajalikud tagamaks, et v parandusmeetme kohase uue menetlusega hõlmatud kuritegude uurimine või nende eest süüdistuse esitamine jätkub nõuetekohaselt. Nagu allpool selgitatakse, on parandusmeetmes, mis käsitleb erimenetluse kehtestamist avaliku võimu teostamise või riigivara haldamisega seotud teatavate kuritegude korral, üksikasjade tasandil teatavaid puudusi.
- (32) Komisjon märgib ka seda, et kuna ametialase aususe ametil on enamasti õigus anda avaliku sektori hankijatele soovitusi, siis on äärmiselt oluline, et juhul, kui neid soovitusi ei järgita ja sellest tulenev olukord on seadusega vastuolus, saaks ametialase aususe amet algatada kiire ja tulemusliku kohtumenetluse, et tagada õiguspärasus ja hoida tulemuslikult ära liidu finantshuvide kahjustamine. See on väga tähtis, et tagada ametialase aususe ametile võimalus kõrvaldada struktuursed rikkumised, mille tõttu komisjon algatas tingimuslikkuse määruse kohase menetluse. Paragrahvi 15 lõikes 4 on

¹⁵ Erimenetluse kehtestamine teatavate kuritegude puhul, mis on seotud avaliku võimu teostamise või riigivara haldamisega.

viidatud võimalusele, et ametialase aususe amet saab „algatada pädevas asutuses või kohtus menetluse ning eeskätt võib ta küsimustes, mis puudutavad avaliku hankega seotud ebaseaduslikkust, algatada menetluse riigihangete vaidlustuskomisjonis“ ning samuti on tal võimalus taotleda ajutiste meetmete võtmist. Paragrahvi 27 lõike 1 kohaselt võib ametialase aususe amet halduskohtu menetlusega vaidlustada riigihangete vaidlustuskomisjoni või muu ametiasutuse otsused, mis käsitlevad liidu vahenditega seotud riigihankeid, ning see hõlmab võimalust taotleda ajutiste meetmete võtmist.

- (33) Komisjon märgib, et ametialase aususe amet võib algatada riigihangete vaidlustuskomisjoni menetluse ja et kohaldatavate normidega on ette nähtud, et sellised menetlused ei kesta kauem kui 25 päeva, ühe konkreetse ja piiratud erandiga¹⁶. Ametialase aususe amet võib taotleda riigihangete vaidlustuskomisjoni otsuse kohtulikku kontrolli pädevas kohtus kohe pärast seda, kui komisjoni enda menetlus on lõppenud. Mõned olulised aspektid ei ole ametialase aususe ameti seaduses siiski selgelt sõnastatud: vajadus peatada hankemenetlus riigihangete vaidlustuskomisjoni menetluse ajaks ja kohtuliku kontrolli võimalus juhaks, kui riigihangete vaidlustuskomisjoni otsuse tegemise tähtaeg möödub ilma, et otsust oleks tehtud. Lisaks sellele märgib komisjon, et ametialase aususe ametil puudub võimalus pöörduda otse kohtusse, mis võiks mõnel juhul olla tulemuslikum. Seetõttu on alust kahelda, kui tulemuslik on kohtulik kontroll selliste juhtumite korral, kui hankija ei järgi ameti soovitusi.
- (34) Mis puudutab ametialase aususe ameti varadeklaratsioonide kontrollimise alaseid volitusi, mis on esitatud muudatustes, mis on kavas vastu võtta 6. detsembril 2022, siis on paragrahvi 5 lõigetes 6, 6a ja 7 sätestatud kord, mille kohaselt:
- i) teatavate isikute¹⁷ avalike varadeklaratsioonide puhul on ametialase aususe ametil õigus korraldada täpsustamata „varadeklaratsiooni läbivaatamise menetlus“. Selle tulemuste põhjal võiks amet algatada varadeklaratsiooniga seotud menetluse asjaomases asutuses, kes peaks teavitama ametialase aususe ametit sellise menetluse tulemustest;
- ii) muude isikute¹⁸ avalike varadeklaratsioonide puhul on ametialase aususe ametil üksnes õigus algatada varadeklaratsiooniga seotud menetlus deklaratsioonide

¹⁶ Riigihangete vaidlustuskomisjonile otsuste tegemiseks antud tähtajad on 2015. aasta riigihankeid käsitleva CXLIII seaduse paragrahvis 164 sätestatud järgmiselt: 1) Kui juhtumiga seoses ei toimu ärakuulamist, peab riigihangete vaidlustuskomisjon juhtumi lõpetama 15 päeva jooksul alates menetluse algusest, v.a lõikes 2 nimetatud juhul.

2) Kui riigihangete vaidlustuskomisjon on korraldanud juhtumiga seoses ärakuulamisi, peab ta juhtumi lõpetama 25 päeva jooksul alates menetluse algusest, v.a lõikes 3 nimetatud juhul.

3) Riigihangete vaidlustuskomisjon peab juhtumi lõpetama 60 päeva jooksul alates menetluse algusest, kui tegemist on juhtumiga, mis puudutab hankemenetluse tulemusena sõlmitud lepingu muutmist või täitmist vastuolus käesoleva seadusega, ning hankemenetlusest kõrvalehoidmise juhtumitega.

5) Lõigetes 1 ja 3 osutatud tähtaega võib põhjendatud juhtudel ühe korra pikendada kuni kümne päeva võrra. Asjaosalistele tuleb sellest teatada.

7) Eespool lõigetes 1–3 osutatud tähtaeg algab päevast, mil kõik dokumendid olid kättesaadavad (kui neid taotleti).

¹⁷ Nt Ungari konkurentsiameti president ja asepresident, konkurentsinäokogu liige, riigikontrolli esimees ja aseesimees, riigihankeameti alluva nõukogu esimees, aseesimees ja liige, olulist poliitilist funktsiooni täitev isik, kellel ei ole Ungari Rahvuskogu liikme volitusi (nt peaminister, ministrid, peaministri poliitiline nõunik, kantslerid).

¹⁸ Nt vabariigi president, Ungari Rahvuskogu liikmed, kohtunikud.

kontrollimisega tegelevas asjaomases asutuses, kes peaks teavitama ametialase aususe ametit sellise menetluse tulemustest; ning

iii) selliste isikute (mitteavalike) varadeklaratsioonide puhul, kes on kohustatud deklareerima oma vara, sest neil on liidu varadega seoses nõuande-, otsustus- või kontrollivolitused, on ametialase aususe ametil võimalik algetada kontrollimisemenetlus asjaomases asutuses ja olla teavitatud menetluse tulemustest ja rikastumist käsitleva uurimise algatamisest.

- (35) Nagu komisjoni talitused Ungari ametiasutustele 18. novembri 2022. aasta märkustes selgitasid, ei ole selline kord täielikult kooskõlas parandusmeetmega, mille kohaselt kohustus Ungari valitsus andma ametialase aususe ametile üle pädevused, mis on seotud 2018. aasta CXXV seaduse paragrahvi 183 alusel esitatud varadeklaratsioonide kontrollimisega (st kõrgema tasandi poliitilised juhid, kellel ei ole Ungari Rahvuskogu liikme volitusi: peaminister, ministrid, peaministri poliitiline nõunik, kantslerid). Selle kohustuse kohaselt peaks ametialase aususe amet olema ainus asutus, kes on volitatud selliseid varadeklaratsioone otse kontrollima. Peale selle tundub, et kõnealune kord ei ole kooskõlas ka septembrikuises kirjas kirjeldatud täiendava kohustusega, mille kohaselt saab ametialase aususe amet volitused kontrollida kõigi kõrge riskitasemega ametnike avalikke varadeklaratsioone ning talle antakse juurdepääs asjaomastele andmebaasidele ja registritele, et kontrollida deklaratsioonides esitatud teabe õigsust. See piirab ametialase aususe ameti volitusi nii, et talle jääb üksnes õigus taotleda teistelt asutustelt varadeklaratsioonide kontrollimist ja saada teavet selliste kontrollimiste tulemuste kohta. Pealegi ei hõlma ametialase aususe ameti pädevusala kõiki ametnikke, kes võiksid kuuluda kõrge riskitasemega ametnike kategooriasse¹⁹. Mitteavalike varadeklaratsioonide kontrollimise menetlus piirdub nende isikutega, kes vastutavad liidu rahaliste vahendite alase nõustamise või nende haldamise või kontrollimise eest, kuigi Ungari valitsuse võetud kohustustes ei ole sellist piirangut ette nähtud²⁰.
- (36) Mis puudutab ametialase aususe ameti nõukogu liikmete ametist vabastamise menetlust, siis märgib komisjon positiivselt ära, et Ungari on nõustunud tagasi võtma ametist vabastamise algselt kavandatud menetluse, et anda ametist vabastamise otsuse tegemise pädevus kohtule. Samas tõdeb komisjon, et menetlus on lühike – taotluse ja kohtu esimeses astmes tehtava otsuse vahele jääb kõigest 30 päeva. Sellise tähtaja jooksul oleks ametist vabastamise menetlusega seotud nõukogu liikmel keeruline tulemuslikult enda kaitsmist korraldada ning kohtul oleks keeruline tagada menetlusedokumentide vahetamine, istungite toimumine ning kaitse- ja menetlusõiguste kaitsmine. Peale selle ei ole ametialase aususe ameti seadusest selge, kuidas mõjutaks edasikaebamine asjaomase nõukogu liikme staatust, eeskätt, kas edasikaebusel oleks peatav toime. Tundub, et esimese astme kohtuotsus toob kaasa teenistusest vabastamise kohe pärast lühikest menetlust ja seega paistab, et edasikaebamise mõju on piiratud. Ametist vabastamise menetluse üldine korraldus ei paku ametialase aususe ameti liikmetele piisavat kaitset lubamatu mõjutamise ja riskide eest, mis õõnestavad ametialase aususe ameti sõltumatust.

¹⁹ Vt seletuskirja joonealune märkus 50.

²⁰ Hoolimata eespool punktis(34) kirjeldatud sätetest ja käesolevas lõigus kirjeldatud komisjoni talituste märkustest, kinnitas Ungari valitsus ametialase aususe ameti tehtava varadeklaratsioonide kontrollimise kohta esitatud märkuste peale 19. novembril 2022 komisjonile saadetud kirjalikus vastuses kantsleri tasandil, et „amet saab volitused, et paragrahvi 5 lõikes 6 loetletud isikute esitatud varadeklaratsioone otse kontrollida“.

- (37) Seega leiab komisjon, et ametialase aususe ameti jaoks ametialase aususe ameti seadusega kehtestatud õigusraamistik ei ole täielikult kooskõlas parandusmeetme alusel võetud kohustustega ning seega ei saa seda pidada täielikult tulemuslikuks ja piisavaks vastavalt tingimuslikkuse määrusele. Parandusmeetme nõrkused, riskid ja puudused, mis kahjustavad ametialase aususe ameti tulemuslikkust ja sõltumatust ning tema suutlikkust komisjoni järelindustega tegeleda, on järgmised: i) puudub selge õigusnorm, milles oleks sätestatud, et ametialase aususe ameti pädevus säilib ka pärast seda, kui projekt jäetakse liidu rahastamisest välja; ii) nõrkused süsteemis, mille kohaselt toimub selliste hankijate otsuste kohtulik kontroll, kes ei ole järginud ametialase aususe ameti soovitusi; iii) ametist vabastamise süsteemi nõrkused; iv) see, kas ametialase aususe ametil on otsesed volitused või järelevalvevolitused seoses eri rühmadesse kuuluvate deklaratsiooni esitajatega, ning asjaolu, et ametialase aususe ametile ei ole üle antud pädevust kontrollida valitsuse liikmete varadeklaratsioone; v) piiratud kohaldamisala seoses sellega, et kõiki kõrge riskitasemega ametnikke ei arvatud ametialase aususe ameti varadeklaratsioonide kontrollimisega seotud volituste kohaldamisalasse; vi) ametialase aususe ameti nõukogusse määratud kandidaadi rahvusvaheliste kogemuste piiratus, mis võib põhjustada riske asutuse tulemuslikule tööle.

ii. Korruptsioonivastane rakkerühm

- (38) Ungari valitsus kohustus looma 1. detsembriks 2022 korruptsioonivastase rakkerühma (edaspidi „uus korruptsioonivastane rakkerühm“), millel on järgmised ülesanded:

i) analüüsida olemasolevaid korruptsioonivastaseid meetmeid ja koostada ettepanekud korruptsiooni avastamise, uurimise, selle eest vastutusele võtmise ja karistamise parandamise kohta;

ii) teha ettepanekuid meetmete kohta, mille eesmärk on parandada korruptsiooni ennetamist ja avastamist;

iii) koostada aastaaruanne, milles analüüsitakse korruptsiooni ja korruptiivsete tavade seotud riske ja suundumusi ning teha selles ettepanekuid tulemuslike vastumeetmete ja parimate tavade kohta ja hinnata nende tulemuslikku rakendamist.

- (39) Uue korruptsioonivastase rakkerühma õigusraamistik lisatakse ametialase aususe ameti loomist käsitlevale seadusele (vt eespool kirjeldatud parandusmeede i) ning ametialase aususe ameti esimees on rakkerühma esimees. Parandusmeetme muud põhielemendid puudutasid korruptsioonivastases võitluses aktiivsete ning valitsusest, avaliku sektori asutustest, erakondadest ja ärihuvidest sõltumatute valitsusväliste osalejate täielikku, struktureeritud ja tulemuslikku osalemist koos valitsuse esindajatega. See peaks tagama valitsussektori ja valitsusväliste osalejate võrdsuse liikmete arvu ja hääleõiguse kaudu. Veelgi enam – sätetega tuleks ette näha järelmeetmed, mida Ungari valitsus peab võtma uue korruptsioonivastase rakkerühma aruannete ja soovitude põhjal. Uus korruptsioonivastane rakkerühm peaks oma esimese koosoleku pidama enne 15. detsembrit 2022. Oma esimese aruande peaks ta vastu võtma 2022. aasta kohta ning see aruanne tuleks valitsusele saata 15. märtsiks 2023.

- (40) Selle meetme rakendamise peamised etapid on i) valitsuse otsuse vastuvõtmine 5. septembriks 2022, et tunnistada kehtetuks valitsuse 15. juuli 2022. aasta otsus 1337/2022 ja lõpetada selle põhjal viimase otsusega loodud korruptsioonivastase rakkerühma tegevus, ning ii) ametialase aususe ameti loomist käsitleva seaduse eelnõu

esitamine Ungari Rahvuskogule 30. septembriks 2022, millega nähakse ette uue korruptsioonivastase rakkerühma õigusraamistik.

- (41) Ungari on peamiste rakendamisetappide rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.
- (42) Ungari valitsus tunnistas 5. detsembril 2022 vastu võetud valitsuse otsusega 1424/2022 (ülesannete kohta, mis on seotud sellise sõltumatu asutuse loomisega, kelle tegevus seisneb ELi vahendite rakendamist puudutava ebaseadusliku tegevuse ja õigusnormide rikkumise ennetamises, avastamises ja kõrvaldamises) kehtetuks 15. juuli 2022. aasta valitsuse otsuse 1337/2022 korruptsioonivastase rakkerühma kohta. Selles valitsuse otsuses sätestati Ungari kohustus luua uus korruptsioonivastane rakkerühm 1. detsembriks 2022 viisil, mis tagaks liikmete arvu ja hääleõiguse kaudu nii valitsuse kui ka valitsusväliste osaliste võrdse osalemise, kusjuures haldustoe tagab ametialase aususe amet. Valitsuse otsus 1424/2022 jõustus 6. septembril 2022.
- (43) 23. septembril 2022 esitas Ungari valitsus Ungari Rahvuskogule ametialase aususe ameti loomist käsitleva seaduseelnõu. 4. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu ametialase aususe ameti seaduse, millega loodi ka uus korruptsioonivastane rakkerühm. Ametialase aususe ameti seadus kuulutati välja 10 oktoobril 2022 ja see jõustus 11. oktoobril 2022. 15. novembril 2022 esitas Ungari valitsus teenustepaketi raames Ungari Rahvuskogule ametialase aususe ametit käsitleva muudatuseelnõu. Pärast teenustepaketi esitamist Ungari Rahvuskogule sai komisjon novembrikuise kirjaga läbivaadatud õigusakti teksti. Muutmisakt võeti vastu 22. novembril 2022 ja selles kajastuvad muudatused, mida sisaldas õigusakti tekst, mille komisjon sai kätte 19. novembril 2022.
- (44) Seda seaduseelnõu ette valmistades oli Ungari valitsus kohustunud laialdaselt konsulteerima riiklike ja rahvusvaheliste sidusrühmadega, küsima poliitilist nõu OECD-lt ja võtma arvesse saadud soovitusi. Lisaks komisjoniga konsulteerimisele konsulteeris Ungari valitsus OECDga ja Euroopa Nõukoguga. Ungari valitsus teavitas komisjoni sellest, kuidas ta oli arvesse võtnud lõikes (24) nimetatud organisatsiooni arvamusi ja/või sõnastusettepanekuid. Selle põhjal leiab komisjon, et Ungari valitsus täitis parandusmeetmega seotud asjaomased kohustused. OECD ja Euroopa Nõukoguga konsulteerimine aitas parandada uue korruptsioonivastase rakkerühma loomise õigusraamistikku niivõrd, et mõningad soovitusel võeti vastu ja need kajastuvad õigusakti tekstis. Sellegipoolest märgib komisjon, et õigusaktide tekstides ei käsitletud mõningaid väljendatud mureküsimusi, nagu senise töö dubleerimise risk,²¹ kuigi Ungari oli seda tunnistanud, või selliste vahendite puudumine, millega taotleda või saada muudelt institutsioonidelt teavet, mis on vajalik rakkerühma töö ettevalmistamiseks.
- (45) Ametialase aususe ameti seaduse teises osas kirjeldatakse uue korruptsioonivastase rakkerühma õigusraamistikku. Seal on sätestatud uue korruptsioonivastase rakkerühma ülesanded (§ 50) ning selgelt on nimetatud asjaomastes ELi sätetes määratletud huvide konfliktiga seotud olukordi, mida uus korruptsioonivastane rakkerühm peab arvesse võtma kooskõlas parandusmeetmega. Uue korruptsioonivastase rakkerühma esimeheks on ametialase aususe ameti esimees (§ 59). Seaduses on sätestatud ka uue

²¹ Üks selline näide dubleerimise kohta on riiklik julgeolekuteenistus, kes on volitatud valitsuse korruptsioonivastast strateegiat ette valmistama ja selle siseministeeriumile esitama ning kes vastutab ühtlasi avaliku halduse organisatsioonide ametialase aususe juhtimise süsteemi ühtlustamise ja arendamise eest.

korruptsioonivastase rakkerühma aastaaruannete ja soovitude järelmeetmete menetlus, mille kohaselt peab Ungari valitsus aruande ja selles esitatud ettepanekute üle aru pidama kahe kuu jooksul. Kui ta otsustab mõne ettepaneku rakendamata jätta, peab ta saatma oma otsuse üksikasjalikud põhjendused uue korruptsioonivastase rakkerühma esimehele ühe kuu jooksul (§ 52). Seaduses on kirjeldatud ka uue korruptsioonivastase rakkerühma koosseisu (§ 54) ja hääletamiskorda (§ 61). Kooskõlas parandusmeetmega peab valitsusvälise taustaga liikmete osakaal uues korruptsioonivastases rakkerühmas olema 50 %, esimees välja arvatud. Kui 50 % esindatust ei ole võimalik saavutada, muudetakse selliste liikmete hääleõigust nii, et see annaks 50 % häälest, esimees välja arvatud. Valitsusväliseid osalejaid esindavad liikmed valitakse avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva valikuprotsessi käigus eksperditeadmiste ja pädevusega seotud objektiivsete kriteeriumide põhjal. Kvalifitseerimiskomisjon osaleb nii, nagu viidatud lõikes 11 (§ 57). Tal on õigus koostada variaruanne, mis tehakse üldsusele kättesaadavaks rakkerühma veebisaidil, kus avaldatakse ka uue korruptsioonivastase rakkerühma aruanne (§ 53). Seaduse neljandas osas on sätestatud, et uus korruptsioonivastane rakkerühm luuakse 1. detsembriks 2022 ning ta peab oma esimese koosoleku enne 15. detsembrit 2022. Uus korruptsioonivastane rakkerühm võtab oma 2022. aastat käsitleva esimese aruande vastu ja saadab selle valitsusele 15. märtsiks 2023 (§ 77).

- (46) Komisjon leiab, et Ungari on peamised rakendamisetapid rakendanud. Ametialase aususe ameti seaduses sätestatud uue korruptsioonivastase rakkerühma õigusraamistikuga on parandusmeetmega ettenähtud kohustused täidetud.
- (47) Komisjon märgib, et avatud konkursikutse uue korruptsioonivastase rakkerühma valitsusvälise taustaga liikmete valimiseks kuulutati välja 11. novembril 2022 ning taotluste esitamise tähtpäev on 24. november 2022.

iii. Korruptsioonivastase raamistiku tugevdamine

- (48) Ungari valitsus kohustus võtma 30. septembriks 2022 vastu pettuse- ja korruptsioonivastased strateegiad, milles määratakse kindlaks liidu rahalise toetuse rakendamisega seotud üksuste ülesanded seoses pettuste, huvide konflikti ja korruptsiooni ennetamise, avastamise ja kõrvaldamisega. Strateegiad pidid hõlmama pettuste, huvide konfliktide ja korruptsiooniga seotud põhiriskide, -tegurite ja peamiste tavade hindamist. Samuti kohustus Ungari valitsus võtma 30. juuniks 2023 vastu uue riikliku korruptsioonivastase strateegia ja tegevuskava. Erilist tähelepanu tuleks pöörata suurkorruptsiooni vastase võitluse institutsioonilise ja normatiivse raamistiku tugevdamisele, suurendades avaliku sektori asutuste töö läbipaistvust, sealhulgas kõrgemal poliitilisel tasandil. Lisaks kohustus Ungari valitsus rakendada 30. juuniks 2023 täielikult kõik kehtiva riikliku korruptsioonivastase strateegia (2020–2022) meetmed.
- (49) Nagu ka ametialase aususe ameti loomine, on see parandusmeede horisontaalne ja süsteemne, et võidelda korruptsiooni vastu ja tagada poliitika läbipaistvus. Tegemist on ühe keskse parandusmeetmega, mille Ungari on tingimuslikkuse määrase kohases menetluses esitanud.
- (50) Septembrikuises kirjas võttis Ungari valitsus lisaks täiendavaid kohustusi seoses varadeklaratsioonide isikulise ja esemelise kohaldamisalaga. Ungari valitsus kohustus esitada Ungari Rahvuskogule õigusakti eelnõu (mis jõustub 1. novembril 2022),

millega peaks laiendatama vara deklareerimise süsteemi isikulist kohaldamisala i) isikutele, kellele on 2018. aasta CXXV seaduse (valitsusasutuste halduse kohta) paragrahvide 183 ja 184 kohaselt usaldatud kõrgema tasandi poliitilised ülesanded, ja nende sugulastele, kes elavad koos asjaomase isikuga samas leibkonnas, ning ii) Ungari Rahvuskogu liikmetele ja nende sugulastele, kes elavad koos asjaomase isikuga samas leibkonnas. Samuti kohustus Ungari laiendama esemelist kohaldamisala nii, et see hõlmaks lisaks tuludele ka varasid²².

- (51) Lisaks kohustus Ungari septembrikuise kirjaga looma 31. märtsiks 2023 süsteemi, milles varadeklaratsioonid esitatakse elektrooniliselt digitaalkujul, et neid säilitada avalikus andmebaasis, milles saab teha otsinguid tasuta ja ilma et oleks vaja end registreerida. Ametialase aususe ametile tehtaks ülesandeks vaadata läbi õigusraamistik ja varadeklaratsioonide süsteemi toimimine, sealhulgas selle ulatus ja kontrolliprotsessid, mis lisatakse läbivaatamisaruandesse 31. detsembriks 2023.
- (52) Selle meetme rakendamise peamised etapid on i) võtta hiljemalt 30. septembriks 2022 vastu pettuse- ja korruptsioonivastased strateegiad, milles määratakse kindlaks liidu toetuse rakendamises osalevate üksuste ülesanded, ja ii) esitada Ungari Rahvuskogule seaduseelnõu muu hulgas varadeklaratsioonide isikulise ja esemelise kohaldamisala laiendamise kohta, mis jõustuks 1. novembrist 2022.
- (53) Ungari on peamiste rakendamisetappide rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.
- (54) 30. septembril 2022 võttis Ungari valitsus programmitöö perioodiks 2021–2027 ning taaste- ja vastupidavuskava rakendamiseks vastu pettuse- ja korruptsioonivastase strateegia (valitsuse otsus 1470/2022). Hiljem strateegiat muudeti ning selle uus versioon võeti vastu ja avaldati 15. novembril 2022 (valitsuse otsus 1540/2022, edaspidi „strateegia“). Strateegiale anti uus nimi: „Euroopa Liidu vahenditega seotud pettuste ja korruptsiooni vastane strateegia“. Strateegia on põhjalik – selles käsitletakse ELi eelarvest programmitöö perioodide 2014–2020 ja 2021–2027 raames antava rahalise toetuse rakendamist, eeskätt ühtekuuluvuspoliitika vahendeid, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning taaste- ja vastupidavusrahastut. Käsitletakse ka Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi, kuid mitte nii üksikasjalikult. Strateegias on üldjoontes kindlaks määratud liidu rahalise toetuse rakendamisega seotud üksuste ülesanded seoses pettuste, huvide konflikti ja korruptsiooni ennetamise, avastamise ja kõrvaldamisega (III peatükk „Olukorra analüüs“ ja eeskätt jaotis 3.2 „Pettusevastase võitluse institutsiooniline keskkond“). Strateegia sisaldab ka pettuste, huvide konfliktide ja korruptsiooniga seotud põhiriskide, -tegurite ja peamiste tavade hindamist Ungaris seoses liidu rahastamisega (peatükk 3.3 „Andmed pettuste ja korruptsiooni kohta Ungaris“ ja 5.1.3 „Riskianalüüs ja riskijuhtimine pettuste ärahoidmiseks“). Strateegia V peatükis on üldjoontes esitatud kavandatavad meetmed, mis on üksikasjalikumalt loetletud tegevuskavas (strateegia 3. lisa). Üks meede seisneb iga-aastase riskihindamise koostamises pettuste, huvide konflikti ja korruptsiooni kohta. Mitu tegevuskava meedet põhineb muude parandusmeetmete alusel võetud kohustustel, nagu strateegia läbivaatamine paralleelselt riikliku korruptsioonivastase strateegia koostamisega 30. juuniks 2023. Ungari koostab ja avaldab aastaaruande strateegia rakendamise kohta.

²² Sellega seoses mainitakse septembrikuises kirjas kinnisvara; muud väärtuslikku vara (sõidukid, laevad, hinnalised antiikesemed ja kunstiteosed jne); panga- ja sularahahoiuseid; aktsiaid, väärtpapereid ja börsivälistesse ettevõtetesse investeerivaid fondide; elukindlustuslepinguid; usaldushaldusi ja ettevõtete tegelikke tulusaajaid.

- (55) Ungari valitsus esitas 27. septembril 2022 Ungari Rahvuskogule seaduseelnõu, et laiendada varadeklaratsioonide praeguse süsteemi isikulist ja esemelist kohaldamisala. Selle seaduseelnõu ettevalmistamise käigus konsulteeris Ungari valitsus komisjoniga, nagu parandusmeetmes nõutud. 25. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu 2022. aasta XXXI seaduse, millega muudetakse teatavaid seadusi, mis käsitlevad varadeklaratsioone seoses Euroopa Liidu eelarvevahendite kasutamise kontrollimisega; see seadus kuulutati välja 26. oktoobril 2022 (edaspidi „varadeklaratsioonide seadus“). Varadeklaratsioonide seadus jõustus 1. novembril 2022 teatavate eranditega. 15. novembril 2022 esitas Ungari valitsus teenustepaketi raames Ungari Rahvuskogule varadeklaratsioonide seadust käsitleva muudatuseelnõu. Pärast teenustepaketi esitamist Ungari Rahvuskogule saatis Ungari 16. novembril 2022 komisjoni talitustele õigusakti teksti muudatused; õigusakti konsolideeritud versioon esitati novembrikuise kirjaga. Praegune hinnang põhineb viimasena nimetatud õigusakti tekstil, kuigi seda ei ole veel vastu võetud. Muudatuseelnõu vastuvõtmine on kavandatud 6. detsembriks 2022.
- (56) Kooskõlas parandusmeetmega laiendatakse varadeklaratsioonide seadusega varadeklaratsioonide isikulist kohaldamisala isikutele, kellele on usaldatud kõrgema tasandi poliitilised ülesanded,²³ ja Ungari Rahvuskogu liikmetele, aga ka samas leibkonnas elavatele sugulastele²⁴. Seadusega laiendatakse ka varadeklaratsioonide esemelist kohaldamisala, et sellesse kuuluksid kõik asjaomased varad (varadeklaratsioonide seaduse I lisa).
- (57) Viimasena nimetatu kohta märgib komisjon, et varadeklaratsiooni seaduse I lisa A-osas on sätestatud erand kinnisvara suhtes, mis on mõeldud kasutamiseks üksnes deklaratsiooni esitajale, tema abikaasale või elukaaslasele ja samas leibkonnas elavatele lastele. I lisa on lisaks selgitatud, et selle põhjal võib avalikustamiskohustusest jätta välja kuni ühe kinnisvara, mida seega ei deklareerita. Komisjon peab kahetsusväärseks, et see erand ei puuduta üksnes peamist elukohta, mis tähendab, et seda võidakse kasutada luksuskinnisvara varjamiseks. Ungari andis mitmes kantsleri tasandil tehtud kõnes teada, et see küsimus lahendatakse õigusaktidega, kuid seni ei ole seda tehtud. Kuigi esitatud selgitustes on kinnitatud, et avalikustamiskohustus hõlmab ka väljaspool Ungari jurisdiktsiooni asuvat kinnisvara, ei kajastu see sõnastus asjaomastes õigusaktides²⁵. Sellised varadeklaratsioonide süsteemis esinevad lüngad ähvardavad kahjustada süsteemi tulemuslikkust.

²³ 2018. aasta CXXV seaduse (valitsusasutuste halduse kohta) paragrahvide 183 ja 184 kohaselt.

²⁴ Seoses sellega tehti asjaomased muudatused järgmistes õigusaktides: 1996. aasta LVII seadus ebaausate ja konkurentsi piiravate kaubandustavade keelamise kohta, 2010. aasta CLXXXV seadus on meediateenuste ja massikommunikatsiooni kohta, 2011. aasta LXVI seadus riigikontrolli kohta, 2011. aasta seadus CX vabariigi presidendi õigusliku seisundi ja töötasu kohta, 2011. aasta CXI seadus põhiõiguste voliniku kohta, 2011. aasta CXII seadus informatsioonilise enesemääramise õiguse ja teabevabaduse kohta, 2011. aasta CLI seadus konstitutsioonikohtu kohta, 2011. aasta CLXIV seadus peaprokuröri, prokuröride ja muude prokuratuuri töötajate õigusliku seisundi ja prokuröri elukutse kohta, 2011. aasta CXCV seadus Ungari majandusliku stabiilsuse kohta, 2012. aasta XXXVI seadus Ungari Rahvuskogu kohta, 2013. aasta XXXVI seadus valimismenetluse kohta, 2013. aasta CXXXIX seadus Ungari keskpanga kohta, 2013. aasta CCXLI seadus riikliku mälu komisjoni kohta, 2015. aasta CXLIII seadus riigihangete kohta ja 2018. aasta CXXV seadus valitsusasutuste halduse kohta.

²⁵ Ühtlasi on see kooskõlas ametialase aususe ameti seaduse sätetega, mille kohaselt võib amet sõlmida välismaiste üksustega lepinguid, et saada teavet oma kontrolliülesannete täitmise jaoks.

- (58) Samal ajal võtab komisjon teadmiseks muutmiseelnõud, mis puudutavad kõiki asjaomaseid õigusakte,²⁶ millega kohaldatakse kohustust esitada vastavalt varadeklaratsioonide seadusega kehtestatud sätetele varadeklaratsioon 1. novembri 2022 seisuga (mitte 31. detsembri 2022 seisuga) 31. jaanuariks 2023. Sedasi tagatakse, et uued normid kehtivad ka kõigi muudatuste suhtes, mis tehakse 1. novembri 2022 ja 31. detsembri 2022. vahelisel ajal. Asjaomase õigusakti tekst ei taga siiski piisavat selgust ja õiguskindlust, sest selles ei ole sõnaselgelt sätestatud, et november-detsember 2022 kaetakse 2024. aastal tehtavate varadeklaratsioonidega, mis hõlmaksid sel juhul erandkorras 14 kuud (st novembrist 2022 kuni detsembrini 2023).
- (59) Komisjon märgib sedagi, et õigusraamistikus ei kajastu veel Ungari valitsuse kohustust luua 31. märtsiks 2023 süsteem, milles varadeklaratsioonid esitatakse elektrooniliselt digitaalkujul, et neid säilitada avalikus andmebaasis, milles saab teha otsinguid tasuta ja ilma et oleks vaja end registreerida. Ungari väitel töötatakse sellist süsteemi käsitlevad normid välja ja võetakse vastu hiljem, 31. märtsiks 2023. Komisjon peab kahetsusväärseks, et Ungari ei ole lisanud sõnaselget viidet sellele avalikule andmebaasile varadeklaratsioonide seadusesse. Sellised puudused võivad vähendada ka varadeklaratsioonide süsteemi tulemuslikkust.
- (60) Mis puudutab sanktsioonide korra kehtestamist juhuks, kui rikutakse varadeklaratsiooni kohustust, märgib komisjon, et eespool lõikes (54) osutatud Euroopa Liidu vahenditega seotud pettuste ja korruptsiooni vastases strateegias (vastu võetud valitsuse otsusega 1540/2022) viidatakse konkreetsele kohustusele sätestada tegevuskavas konkreetsed meetmed, mis kaasnevad uue riikliku 2022. aasta järgse korruptsioonivastase strateegiaga, et kujundada seoses varadeklaratsioonidega hiljemalt 1. oktoobriks 2023 välja tulemuslik, proportsionaalne ja hoiatav haldussanktsioonide ja kriminaalkaristuste süsteem kooskõlas parandusmeetmega.
- (61) 23. septembril 2022 esitas Ungari valitsus Ungari Rahvuskogule ametialase aususe ameti loomist käsitleva seaduseelnõu. 4. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu ametialase aususe ameti seaduse, mis kuulutati välja 10. oktoobril 2022 ja mis jõustus 11. oktoobril 2022 (vt eespool kirjeldatud parandusmeede i). Kooskõlas parandusmeetmega on ametialase aususe ameti seaduse paragrahvis 75 sätestatud, et ametialase aususe amet peab koostama 31. detsembriks 2023 *ad hoc* aruande, milles antakse ülevaade Ungari varadeklaratsioonide süsteemi õigusraamistikust ja toimimisest, kaasa arvatud selle ulatusest ja kontrolliprotsessist.
- (62) Pettuse- ja korruptsioonivastaste strateegiate kohta leiab komisjon, et Ungari on peamised rakendamisetapid rakendanud, kuigi läbivaadatud strateegia võeti valitsuse otsusega vastu 15. novembril 2022, mitte 30. septembriks 2022, mil lõppes ettenähtud tähtaeg. Komisjon leiab, et strateegiaga täidetakse parandusmeetmest tulenevad kohustused. Seoses tegevuskavaga, mis kaasneb tulevase riikliku 2022. aasta järgse korruptsioonivastase strateegiaga ja millega nähakse ette kohustuste rakendamine selleks, et kehtestada konkreetsed meetmed tulemuslike, proportsionaalsete ja hoiatavate sanktsioonide väljakujundamiseks, jätab komisjon endale õiguse hinnata selle ülevõtmist ja rakendamist 2023. aastal ja pärast seda. Ungari nõustus kõnealuses kontekstis konsulteerima komisjoniga riikliku korruptsioonivastase strateegia eelnõu üle 31. jaanuariks 2023. Ühtlasi meenutab komisjon Ungari valitsuse võetud kohustust anda

²⁶ Vt joonealuses märkuses 24 loetletud õigusakte.

komisjonile kord kvartalis aru kõigi parandusmeetmete rakendamise kohta, nagu on märgitud lõikes (17).

- (63) Varadeklaratsioonide kohta leiab komisjon, et varadeklaratsioonide seaduses nende deklaratsioonide jaoks sätestatud õigusraamistik, mis jõustus 1. novembril 2022, ei võimalda täielikult täita varadeklaratsioonide süsteemi kohta käivaid kohustusi, mida on kirjeldatud septembrikuises kirjas, sest nagu lõikes (57) mainitud, jätab see õigusraamistik välja ühe olulise varakategooria. Komisjon leiab, et nimetatud lõikes tõstatatud probleemid tekitavad seaduses lünga ja võivad kahjustada parandusmeetme tulemuslikkust.
- (64) Neil põhjustel leiab komisjon, et arvestades eespool lõigetes (57)–(59) märgitud nõrkusi, riske ja puudusi, ei ole parandusmeetme piisavus asjaomaste õigusaktidega täielikult tagatud.

iv. Selle tagamine, et liidu toetuse kasutamine avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste poolt oleks läbipaistev

- (65) Ungari valitsus kohustus võtma 30. septembriks 2022 vastu muutmisakti, et tagada riigihanke-eeskirjade üldine kohaldamine avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste suhtes, kes tegelevad avalikku huvi pakkuva tegevusega, ning nende loodud ja hallatavate juriidiliste isikute suhtes. Samuti kohustus Ungari võtma samaks kuupäevaks vastu muutmisakti, et tagada täielik vastavus finantsmääruse²⁷ artiklile 61 ning juhiste ja tavade kooskõla komisjoni suunistega huvide konfliktide vältimise ja haldamise kohta finantsmääruse alusel²⁸. See muudaks avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste ja nende juhtorganite liikmetega seotud huvide konflikte käsitlevad üldnormid paremaks ja selgemaks.
- (66) Selle parandusmeetme peamine rakendamisetapp on mõlema eelmises lõikes nimetatud muutmisakti vastuvõtmine 30. septembriks 2022.
- (67) Ungari on peamise rakendamisetapi rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.
- (68) 4. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu 2022. aasta XXIX seaduse, millega muudetakse teatavaid seadusi, milles käsitletakse avalikes huvides tegutsevaid usaldushalduseid, kes täidavad avalikke ülesandeid, riiklikku maksu- ja tolliametit ning Euroopa Pettustevastase Ameti kontrollide Euroopa Liidu eelarve vahendite kasutamise kontrollimiseks. See seadus kuulutati välja 10. oktoobril 2022. Avalikes huvides tegutsevaid avalikke ülesandeid täitvaid usaldushaldusi käsitleva seaduse sätted jõustusid 13. oktoobril 2022.
- (69) Kooskõlas parandusmeetmega muudeti 2022. aasta XXIX seadusega 2015. aasta CXLIII seadust riigihangete kohta ja 2021. aasta IX seadust, milles käsitletakse avalikes huvides tegutsevaid usaldushalduseid, kes täidavad avalikke ülesandeid. 2015. aasta CXLIII seaduse (riigihangete kohta) paragrahvi 5 lõikesse 1 lisati uus punkt f, milles sätestati, et avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste suhtes, kes täidavad avalikke ülesandeid, ning nende loodud ja hallatavate juriidiliste isikute suhtes kohaldatakse

²⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid, ELT L 193, 30.7.2018, lk 1.

²⁸ ELT C 121, 9.4.2021, lk 1.

kohustust viia hankemenetlused läbi eelnimetatud seaduse kohaselt. Muudeti ka 2021. aasta IX seaduse (milles käsitletakse avalikes huvides tegutsevaid usaldushalduseid, kes täidavad avalikke ülesandeid) paragrahvi 15 lõiget 3, et kehtestada huvide konflikti käsitlevad õigusnormid. Nüüd on selles lõikes seoses avalikes huvides tegutsevate usaldushaldustega, kes täidavad avalikke ülesandeid, ning nende loodud ja hallatavate juriidiliste isikutega, kaasa arvatud juhatuse ja nõukogu eesistujate ja liikmete ning nende töötajatega, sõnaselgelt nimetatud perekonda, emotsionaalseid sidemeid, poliitilist ja rahvuslikku kuuluvust ning muid otseseid või kaudseid isiklikke huve. Lisaks muudeti selle seadusega ka muid õigusakte,²⁹ et viia need vastavusse 2021. aasta IX seaduse paragrahvi 15 lõikes 3 tehtud muudatusega.

- (70) Komisjon märgib siiski, et tippametnike, kaasa arvatud Ungari Rahvuskogu ja Ungari sõltumatute asutuste kõrgemate riigiametnike kuulumine avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste juhtorganitesse ei ole välistatud, kuigi seda Ungariga peetud mõttevahetuste käigus taotleti. Pärast seda, kui komisjon oli 18. septembril 2022 esitanud rakendusotsuse ettepaneku ja hoolimata sellest, et komisjon on kõnealusele probleemile oma iga-aastastes õigusriigi olukorda käsitlevates aruannetes pidevalt tähelepanu juhtinud, Ungari hoopis taaskehtestas alates 1. novembrist 2022 (üldkeelu³⁰ erandina³¹) võimaluse, et kõrgematel riigiametnikel võib olla muid tasustatud töökohti. Selline erand tekitab olukorra, kus kõrgemad riigiametnikud võivad osaleda selliste otsuste tegemisel, mis puudutavad avaliku sektori vahenditest tehtavaid väljamakseid üksustele, kus nad ise töötavad ja kus neil on oluline otsustusõigus³². See tähendab, et kuigi Ungari vastas 18. septembri 2022. aasta rakendusmääruse ettepanekus tõstatatud probleemidele, ei ole parandusmeetme rakendamine 1. novembril 2022 kehtestatud erandi tõttu siiski piisav.

v. Erimenetluse kehtestamine teatavate kuritegude puhul, mis on seotud avaliku võimu teostamise või riigivara haldamisega

- (71) Ungari valitsus kohustus muutma kriminaalmenetluse seadustikku, et kehtestada uus menetlus seoses teatavate kuritegudega, mis on seotud avaliku võimu teostamise või riigihangete haldamisega. Parandusmeetme kohaselt tuleb uue menetlusega näha ette kohtulik kontroll, kui prokuratuur või uurimisasutus otsustab direktiivi (EL) 2017/1371³³ artikli 4 lõikes 2 ja ÜRO korruptsioonivastase konventsiooni III peatükis määratletud korruptsiooni või korruptsiooniga seotud tegevust käsitlevatel juhtudel jätta kriminaalmenetluse kuriteoteate alusel alustamata või lõpetada kriminaalmenetluse (s.t lõpetada kriminaalmenetluse ilma süüdistust esitamata). Uue menetlusega tuleb anda eeluurimiskohtunikule õigus anda korraldus kriminaalmenetluse alustamiseks või jätkamiseks. Igal füüsilisel ja juriidilisel isikul, välja arvatud riigiasutusel, peaks olema võimalik esitada menetluse raames taotlusi; samuti peaks

²⁹ 2011. aasta CLXXXIX seadus Ungari kohalike omavalitsuste kohta (§-d 6 ja 7), 2011. aasta CXCI seadus avalike teenistujate kohta (§-d 9 ja 10), 2012. aasta XXXVI seadus Ungari Rahvuskogu kohta (§ 12), 2018. aasta CXXV seadus valitsusasutuste halduse kohta (§-d 15, 16 ja 17), 2019. aasta CVII seadus õigusliku eristaatusega asutuste ja nende töötajate staatuse kohta (§-d 18 ja 19).

³⁰ 2018. aasta CXXV seaduse (valitsusasutuste halduse kohta) paragrahvi 182 lõige 1.

³¹ 2018. aasta CXXV seaduse (valitsusasutuste halduse kohta) paragrahvi 182 lõige 3a.

³² Kõrgemad riigiametnikud ei ole juhtorgani liikmed oma ametikohustuste raames, vaid kuuluvad sellesse eraisikuna; avalikes huvides tegutsevad usaldushaldused on aga eraõiguslikud üksused, mis ei kuulu riigi kontrolli alla.

³³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuli 2017. aasta direktiiv (EL) 2017/1371, mis käsitleb võitlust liidu finantshuve kahjustavate pettuste vastu kriminaalõiguse abil (ELT L 198, 28.7.2017, lk 29).

menetlus tooma kaasa võimaluse esitada süüdistus kohtus. Ungari valitsus kohustus tagama, et uut menetlust hakatakse kohaldama alates 1. jaanuarist 2023. Valitsus kohustus nägema 31. detsembriks 2022 ette täiendavad ametikohad kohtule, millele tehakse ülesandeks kohtulikult kontrollida prokuratuuri või uurimisasutuse otsuseid jätta kriminaalmenetlus kuriteoteate alusel alustamata või lõpetada kriminaalmenetlus.

- (72) Septembrikuine kiri sisaldas kohustust sätestada kohtuliku kontrolli seaduses, et Buda esimese astme kohus on Ungari territooriumil ainsana pädev kohtulikult kontrollima selliseid otsuseid ja andma korraldusi kriminaalmenetluse alustamiseks või jätkamiseks. Ühtlasi kinnitati kirjas, et kõik Ungari kohtud, sealhulgas eeluurimiskohtunikud, kes tegutsevad selle parandusmeetme alusel kehtestatud menetluse raames, järgivad sõltumatuse ja erapooletuse nõudeid, mis on seadusega kehtestatud kooskõlas Euroopa Liidu lepingu (edaspidi „ELi lepingu“) artikli 19 lõikega 1 ja asjakohase ELi *acquis*’ga.
- (73) Tegu on horisontaalse parandusmeetmega, mille eesmärk on lahendada Ungari prokuratuuri tegevuse tulemuslikkusega seotud struktuursed probleemid ning tagada tulemuslike ja hoiatavate meetmete võtmine, mis kindlustaksid liidu finantshuvide kaitse vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 325.
- (74) Parandusmeetme rakendamise peamised etapid olid i) (kontrollimenetluse kohaldamiseks vajalike) rakendusnormide eelnõu teksti lõplik vormistamine ja vastuvõtmine 31. oktoobriks 2022 kohe pärast uue seaduse jõustumist ning ii) kriminaalmenetluse seadustikku muutva uue seaduse jõustumine 15. novembriks 2022 pärast (valitsuse algatatud) eelkontrolli konstitutsioonikohtus.
- (75) 3. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu 2017. aasta XC seadust (kriminaalmenetluse seadustiku kohta) muutva seaduse (edaspidi „kohtuliku kontrolli seaduse“) esimese versiooni, mille sätted jõustusid 15. novembril 2022. 14. novembril 2022 edastasid Ungari ametiasutused komisjoni talitustele kohtuliku kontrolli seaduse muudetud versiooni, mis sisaldas ka 15. novembri 2022. aasta teenustepaketi seaduses, mis oli kavas vastu võtta 22. novembril 2022³⁴. Muutmisseadus võeti 22. novembril 2022 vastu ja selles kajastuvad 14. novembril 2022 komisjonile laekunud õigusaktis sisaldunud muudatused. Kohtuliku kontrolli seaduse eelkontrolli käsitlevas otsuses leidis Ungari konstitutsioonikohtus, et nimetatud seadus ei ole vastuolus Ungari põhiseaduse artikli 29 lõikes 1 sätestatud põhimõttega, mille kohaselt on süüdistuste esitamise õigus ainult prokuratuuril³⁵.
- (76) 11. oktoobril 2022 esitas Ungari komisjonile i) valitsuse dekreeti 100/2018 (milles sätestatakse uurimis- ja ettevalmistusmenetluse üksikasjalikud normid) muutva valitsuse dekreeidi eelnõu (8. juuni) ning ii) dekreeti 12/2018 IM (milles sätestatakse teatavaid kriminaalmenetlusega seotud seadusi ja selles osalevaid isikuid käsitlevad normid) muutva justiitsministri dekreeidi eelnõu (12. juuni). Need dekreedieelnõud kujutavad endast peamistes rakendamisetappides esitatud kohtuliku kontrolli menetluse kohaldamiseks vajalikke rakendusnorme (edaspidi „rakendusnormid“). Novembrikuises kirjas esitas Ungari valitsus komisjonile rakendusnormide viimase versiooni; rakendusnormid peaksid jõustuma 1. jaanuaril 2023.

³⁴ Komisjoni talitused esitasid muudetud kohtuliku kontrolli seaduse kohta oma märkused 16. novembril 2022 enne, kui nad said Ungarilt teenustepaketiga seotud teabe ja seadused.

³⁵ Otsus I/2252/2022, inglise keeles kättesaadav aadressil: https://hunconcourt.hu/uploads/sites/3/2022/11/sz_i_2252_2022_eng_final.pdf.

- (77) Kohtuliku kontrolli seadusega rakendatakse enamik parandusmeetmes esitatud kohustusi, tehes selleks vajalikud muudatused 2017. aasta XC seaduses kriminaalmenetluse seadustiku kohta. Nagu parandusmeetmes kavandatud, käsitletakse uues menetluses eelkõige asjaomaseid kuritegusid (paragrahvi 817/A lõige 1). Sellega võimaldatakse füüsilistel ja juriidilistel isikutel esitada kohtuliku kontrolli taotlus (paragrahv 817/C) ja teatavatel tingimustel taotleda süüdistuse esitamist (paragrahv 817/H). Uus kohtuliku kontrolli menetlus kuulub Buda esimese astme kohtu ainupädevusse (paragrahvi 817/E lõige 1).
- (78) Komisjon suhtub positiivselt sellesse, et pärast kohtuliku kontrolli seaduse esimese versiooni vastuvõtmist Ungari Rahvuskogus lisati teksti teatavad sätted, mille eesmärk on muuta parandusmeede tulemuslikumaks. Nende sätete kohaselt saab ka ametialase aususe amet (vt parandusmeede i), millel on põhimõtteliselt põhjalik ülevaade küsimustest, mis on olulised uue menetlusega hõlmatud kuritegude uurimiseks ja nende eest süüdistuse esitamiseks, esitada taotluse kohtuliku kontrolli teostamiseks ja kordamiseks (paragrahvi 817/C lõige 7 ja paragrahvi 817/H lõige 3). Kuna ametialase aususe amet on riigiasutus, ei saa ta taotleda süüdistuse esitamist, sest see oleks vastuolus Ungari põhiseaduse põhimõttega, mille kohaselt on süüdistuse esitamise õigus ainult prokuratuuril³⁶. Samas on igal füüsilisel ja juriidilisel isikul võimalik taotleda süüdistuse esitamist pärast seda, kui ametialase aususe amet on taotlenud kohtulikku kontrolli (§ 817/I).
- (79) Lisaks võimaldab uus menetlus (ka ametialase aususe ametil) taotleda kohtuliku kontrolli kordamist isegi juhul, kui prokuratuur või uurimisasutus teeb pärast esimest kohtulikku kontrolli taas otsuse jätta kriminaalmenetlus kuriteoteate alusel alustamata või lõpetada kriminaalmenetlus (§ 817/H). Sellise taotluse saab ainult esitada isik, kes esitas ka varem sama juhtumi kohta kohtuliku kontrolli taotluse. Komisjon suhtub positiivselt sellesse, et paragrahvist 817/V on jäetud välja säte, mis oleks võimaldanud peaprokuröril taotleda erakorralise õiguskaitsevahendi rakendamist menetluse käigus tehtud otsuse suhtes.
- (80) Samal ajal on ka kohustusi, mis ei kajastu kohtuliku kontrolli seaduses ega rakendusnormides nõuetekohaselt, nimelt:
- i) kohustus näha 31. detsembriks 2022 ette piisav taristu ning piisavad inim- ja muud ressursid, et tagada Buda esimese astme kohtus menetluse nõuetekohane toimimine (sealhulgas näha selleks täiendavalt ette vähemalt kaks kohtuniku ja kaks õigusnõunik ametikohta), ning
 - ii) kohustus vaadata 31. detsembriks 2023 läbi menetluse toimimine ja näha pärast komisjoniga konsulteerimist vajaduse korral ette õigusraamistiku muudatuste vastuvõtmine 30. juuniks 2024.
- (81) Esimese kohustuse kohta teatasid Ungari ametiasutused komisjonile, et selliste meetmete võtmine ei kuulu Ungari valitsuse, vaid kohtute haldamise eest vastutava kohtuorgani pädevusse. Komisjonile ei ole selle kohustuse konkreetsest rakendamisest teatatud. Teise kohustuse puhul ei ole komisjonile teatatud ühestki konkreetsest sättest, millega oleks ette nähtud kohustus menetlus läbi vaadata ja seda vajaduse korral muuta.

³⁶ Samuti saab ametialase aususe amet edastada prokuratuurile teabe, mis on vajalik kuritegu käsitleva uurimismenetluse alustamiseks.

Need küsimused võidakse sisuliselt lahendada ka pärast uute õigusnormide jõustumist ja seepärast ei piira need praeguses etapis parandusmeetme rakendamise tulemuslikkust. Seega pöörab komisjon neile küsimustele jätkuvalt tähelepanu ja jälgib tähelepanelikult olukorda, lähtudes lõikes (17) osutatud Ungari kvartaliaruandest või muul viisil saadavast võimalikust teabest. Kui 1. jaanuariks 2023, mil hakatakse kohaldama uut menetlust, ei ole neid kohustusi täidetud, võib see ohustada menetluse tulemuslikkust.

- (82) Lisaks leiab komisjon, et teatavate sätetega luuakse menetlusse kaalutlusruum, mida võidakse kasutada ära kohtuliku kontrolli (või selle kordamise) või süüdistuse esitamise taotlusest tuleneva menetluse tulemuse mõjutamiseks, mis seab ohtu parandusmeetme tulemuslikkuse.
- (83) Eelkõige ei ole kohaldatavates normides selgelt sätestatud, millised on õiguslikud tagajärjed prokuröri jaoks, kelle otsus on kohtuliku kontrolli tulemusena tehtud otsusega tühistatud. Paragrahvi 817/G lõike 3 kohaselt „*võtab* prokuratuur või uurimisasutus menetlust alustades või jätkates *arvesse kohtuliku kontrolli tulemusena tehtud otsuse põhjuseid ning püüab* juhul, kui mõni küsimus on jäänud menetluses seni tähelepanuta, *kõrvaldada* kõnealuses otsuses osutatud *puudused*“ (rõhuasetus lisatud). Sätte sõnastusega jäetakse prokurörile teatav kaalutlusruum, mille tulemusena ta ei ole õiguslikult kohustatud viima oma otsust kohtuotsusega täielikult kooskõlla ning võib piirduda lihtsalt sellega, et võtab kohtuotsust arvesse või „püüab“ kõrvaldada kohtuliku kontrolli teinud kohtu tuvastatud õigusnormide rikkumised. Komisjon tegi ettepaneku kasutada rangemat sõnastust, kohustades prokuröri „juhinduma otsuse tegemisel täielikult kohtuotsuse põhjustest“ ja „kõrvaldama kohtuotsuses osutatud puudused“. Komisjoni arvates vähendab kohaldatavate normidega prokurörile antud kaalutlusruum parandusmeetme tulemuslikkust ja seeläbi ka selle asjakohasust, kuna puudub tagatis, et prokuratuur võtab kohtuliku kontrolli põhjal nõuetekohased järeelmeetmed.
- (84) Samuti nõutakse kohtuliku kontrolli seadusega, et süüdistuse esitamise taotluse korral tuleb asja menetleval kohtul hinnata taotluse põhjuseid kinnisel istungil ja ilma täiendavaid tõendeid ära kuulamata (§-d 817/O ja 817/P), kusjuures enne seda tuleb uue menetluse kohaselt anda eelhinnang sellele, kas vormilised põhjused on täidetud.
- (85) Komisjon märgib, et üldmenetluse (süüdistuse esitab prokurör) ega seda asendava erasüüdistuse esitamise menetluse (süüdistuse esitab kuriteo ohver) korral asja menetlevalt kohtult süüdistuse esitamise taotluse põhjuste hindamist ei nõuta. Komisjon leiab, et selline asja menetleva kohtu tegevus kujutab endast sisuliselt filtreerimist, mis tekitab ohu, et asja menetlev kohus võtab taotluse põhjendatuse suhtes seisukoha enne tõendite ärakuulamist. Selline filtreerimine võib ennetada või takistada taotluse kohta sisulise otsuse tegemist, ilma et oleks võimalik koguda või kaaluda tõendeid³⁷. Ühtlasi võib see tegelikkuses tuua kaasa Buda esimese astme kohtu eeluurimiskohtunike osakonna hinnangu ümberlukkamise: kui eeluurimiskohtunik on otsustanud tühistada algse otsuse jätta menetlus kuriteoteate alusel alustamata või menetlus lõpetada, kuid hoolimata eeluurimiskohtuniku otsusest menetlus ikkagi lõpetatakse, võivad eeluurimiskohtuniku järeldused jääda asja menetleva kohtu tegevuse tagajärjena arvesse võtmata, ilma et asja menetlev kohus kaaluks täiendavaid tõendeid. Nendel põhjustel ja võttes arvesse eeluurimiskohtuniku keskset rolli kohtueelses etapis, on selline täiendav

³⁷ Seletuskirja põhjenduses 95 märkis komisjon selge sõnaga, et seaduseelnõus tuleks eelkõige ka sätestada, et asja menetlev kohus ei otsusta süüdistusakti põhjendatuse üle ilma tõendeid kaalumata.

filtreerimine asja menetlevas kohtus ebavajalik ja vähendab parandusmeetme tulemuslikkust.

- (86) Lisaks ei ole komisjoni talitustele kättesaadavaks tehtud õigusakti lõppsätetes selgelt sätestatud uute õigusnormide ajaline kohaldamisala. Õigusaktis ei ole täpsustatud, et uut menetlust kohaldatakse pärast 1. jaanuari 2023 esitatud kuriteoteadete suhtes, sealhulgas juhul, kui väidetav kuritegu on pandud toime enne seda kuupäeva, välja arvatud aeguvate kuritegude puhul (paragrahvi 876/C lõige 2). Eelkõige ei ole täpsustatud, et enne 1. jaanuari 2023 vastu võetud otsus jätta menetlus kuriteoteate alusel alustamata või menetlus lõpetada (väidetava kuriteo puhul, millel puudub aegumistähtaeg) ei vabasta uurimisasutust ega prokuratuuri kohustusest võtta kriminaalmenetluse seadustiku³⁸ paragrahvi 379 alusel vastu uus otsus, mille suhtes võib uue menetluse alusel taotleda kohtulikku kontrolli (või selle kordamist). Samuti ei ole õigusaktis sätestatud, et uut menetlust saab kohaldada selliste enne 1. jaanuari 2023 esitatud kuriteoteadete suhtes, mille kohta uurimisasutus või prokuratuur ei ole veel otsust teinud.
- (87) Selle põhjal leiab komisjon, et 2017. aasta XC seaduse (kriminaalmenetluse seadustiku kohta) muudatustega sätestatud õigusraamistik erimenetluse kehtestamiseks teatavate kuritegude puhul, mis on seotud avaliku võimu teostamise või riigivara haldamisega, ei vasta parandusmeetmega ette nähtud kohustustele ja vähendavad selle tulemuslikkust. Nagu selgitatud seletuskirja põhjenduses 96, pidi Ungari meetme tulemuslikkuse tagamiseks nõuetekohaselt sätestama üksikasjalikud normid võetud kohustuste täitmiseks. Ungari on oma kohustused praegu normides sätestanud viisil, mis ei võimalda komisjonil järeldada, et parandusmeede lahendab probleemid, mis tulenevad ebatõhusast uurimisest, süüdistuste esitamisest ja karistamisest. Tingimuslikkuse määrase kohaselt ei vasta rakendusmeede rakendatud kujul seetõttu piisavalt komisjoni järeldustele.

vi. Auditi- ja kontrollimehhanismide tugevdamine, et tagada ELi toetuse nõuetekohane kasutamine

- (88) Ungari valitsus kohustus looma 31. augustiks 2022 töörühma, et lisada asjakohastesse valitsuse dekreetidesse sätteid liidu toetuse rakendamise kohta. Nende sätete eesmärk peaks olema tugevdada norme ja menetlusi, et tulemuslikumalt ennetada, avastada ja kõrvaldada finantsmääruse artiklis 61 määratletud huvide konflikte. Sätetega tuleks ka luua tõhus kontrollimehhanism huvide konflikti deklaratsioonide kehtivuse üle. Samuti peaksid sätted suurendama korraldusasutuste, vahendusasutuste ja Ungari taaste- ja vastupidavuskava rakendamise eest vastutava riikliku asutuse menetlussuutlikkust, et tugevdada riskijuhtimist ning pettuste, korruptsiooni ja topeltrahastamise ennetamist, avastamist ja kõrvaldamist. Ungari valitsus kohustus ka looma siseauditi ja ametialase aususe direktoraadi (edaspidi „DIAI“), mille ülesanne on korrapäraselt kontrollida huvide konflikti deklaratsioonide ja huvide deklaratsioonide kehtivust. Seejuures kohustus Ungari valitsus piisavalt tagama DIAI sõltumatuse (näiteks kõrgema taseme töötajate ametisse nimetamine ja ametiaeg, mille jooksul ei saa DIAI direktorit ametist tagandada) ning kehtestama normid deklaratsioonide kehtivuse korrapäraseks kontrollimiseks. Ühtlasi kohustus Ungari valitsus andma EUTAFile vajalikud rahalised

³⁸ Uurimisasutus või prokuratuur peab kolme tööpäeva jooksul alates kuriteoteate saamisest otsustama, kas juhtumi suhtes tuleb alata uurimismenetlus, kuriteoteadet tuleb täiendada, menetlus tuleb jätta algatamata või juhtum tuleb üle anda.

ja inimressursid, et tagada liidu toetuse nõuetekohane kasutamine, kaitsta selle sõltumatust ning võimaldada sellel täita oma praeguseid ülesandeid ja lisaülesandeid, mis kavatakse sellele anda mitme parandusmeetmega.

- (89) Parandusmeetme rakendamise peamised etapid olid i) töörühma loomine 31. augustiks 2022, ii) riigikantseleis DIAI loomine 30. septembriks 2022 ning iii) asjaomastes valitsuse dekreetides tehtavate muudatuste vastuvõtmine 30. septembriks 2022.
- (90) Ungari on peamiste rakendamisetappide rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.
- (91) Parandusmeetme kohaselt loodi ettenähtud tähtjaks töörühm ELi rahaliste vahendite haldamise, kontrollimise ja auditi eest vastutavate riigikantselei osakondade ning EUTAFi osavõtul. Töörühm kohtus komisjoni talitustega esimest korda 8. septembril 2022 ja seejärel kuni 2022. aasta novembrini keskmiselt kaks korda nädalas.
- (92) 30. septembril 2022 võttis Ungari valitsus vastu järgmised dokumendid:
- i) valitsuse (30. septembri) dekreet 374/2022, millega muudetakse valitsuse (5. novembri) dekreeti 272/2014, milles käsitletakse teatavatest Euroopa Liidu fondidest programmiperioodil 2014–2020 saadavate rahaliste vahendite kasutamise norme, ning valitsuse (18. mai) dekreet 256/2021, milles käsitletakse teatavatest Euroopa Liidu fondidest programmiperioodil 2021–2027 saadavate rahaliste vahendite kasutamise norme; ning
 - ii) valitsuse (30. septembri) dekreet 373/2022, milles käsitletakse Ungari taaste- ja vastupidavuskava rakendamise norme ja selle eest vastutavaid institutsioone.
- Dekreetid jõustusid samal päeval, välja arvatud nende teatavad sätted, mis olid eelkõige seotud huvide konflikti deklaratsioonidega.
- (93) 15. novembril 2022 võttis Ungari valitsus vastu valitsuse dekreeidi 463/2022, millega muudetakse valitsuse dekreete 373/2022, 256/2021 ja 272/2014, tuues eespool nimetatud huvide konflikti deklaratsioonidega seotud sätete jõustumise 15. novembrile. 4. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu 2022. aasta XXVIII seaduse, millega muudetakse teatavaid Euroopa Liidu eelarve vahendite kasutamise kontrolliga seotud seadusi ja asutatakse Euroopa Liidu vahendite kasutamise eest vastutava ministri (s.t riigikantselei) alluvuses DIAI; seadus kuulutati välja 10. oktoobril 2022. Seadus jõustus 13. oktoobril 2022. 15. novembril 2022 esitas Ungari valitsus teenustepaketi raames Ungari Rahvuskogule selle seaduse muutmise eelnõu. Pärast teenustepaketi esitamist Ungari Rahvuskogule saatsid Ungari ametiasutused komisjonile novembrikuise kirja lisana muudetud õigusakti. Muutmiseseadus võeti 22. novembril 2022 vastu ja selles kajastuvad 19. novembril komisjonile laekunud õigusaktis sisaldunud muudatused. 30. septembril 2022 nimetati ametisse DIAI direktori kohusetäitja (ajavahemikuks 1. oktoober 2022 – 31. detsember 2022).
- (94) Valitsuse dekreediga 373/2022, muutmisdekreediga 374/2022 ja valitsuse dekreediga 463/2022 kehtestatakse vastavalt parandusmeetmele sätted, mille eesmärk on tugevdada norme ja menetlusi, mis aitavad tulemuslikumalt ennetada, avastada ja kõrvaldada huvide konflikte kooskõlas finantsmääruse artikliga 61 ning komisjoni

suunistega huvide konfliktide vältimise ja haldamise kohta finantsmääruse alusel³⁹. Uued sätted hõlmavad ka tajutavat huvide konflikti ja nendega tagatakse huvide konflikti deklaratsioonide kehtivuse tõhusa kontrollimise mehhanism. Muudetud valitsuse dekreetides on sätestatud, et riiklike ametiasutuste asjaomased töötajad esitavad üldise huvide konflikti deklaratsiooni ja huvide deklaratsiooni, kui nad loovad õigusliku suhte institutsioonilise süsteemi osalisega või enne, kui nad hakkavad tööle koos sellise osalisega. Samuti esitavad nad huvide konflikti deklaratsiooni enne iga menetlustoimingut⁴⁰. Komisjoni suunistes sätestatud juhtudel esitavad huvide konflikti deklaratsiooni ka lõplikud eelarvevahendite saajad, töövõtjad, alltöövõtjad ning projekti ettevalmistamise ja rakendamisega seotud isikud⁴¹. Uute sätete kohaselt kontrollib deklaratsioonide õigsust DIAI, välja arvatud oma töötajate ja auditiasutuse töötajate puhul (nende deklaratsioone kontrollib ametialase aususe amet), tehes seda valimi põhjal, mis koostatakse kaheaastase auditikava alusel ja hõlmab vähemalt 5 % isikutest, kes on kohustatud esitama igal aastal huvide konflikti deklaratsiooni,⁴² ning kontrollides samuti talle laekunud teateid huvide konflikti kahtlusest. Kõigi osalejate kohustus esitada huvide deklaratsioonid ning DIAI kohustus neid kontrollida hakkas kehtima 15. novembril 2022.

- (95) Muudetud dekreetides on sätestatud, et tagatakse tundlikel ametikohtadel töötava personali korrapärane ja tulemuslik kontroll ning korrapärane roteerumine, eriti kui nad tegelevad rikkumisjuhtumite haldamise, kontrolli või riskihindamisega. Seda küsimust täpsustatakse eraldi metoodikas⁴³. Komisjon jälgib selle kohustuse rakendamist tegelikkuses. Kooskõlas asjakohase andmete kogumise tagamise kohustusega ja Arachnet käsitleva parandusmeetmega (vt üksikasjalikum hinnang tagapool) sisaldavad muudetud dekreedid ka sätteid, millega tagatakse andmete edastamine Arachnesse, kusjuures dekreetide lisades on sätestatud andmeväljad, millel olev teave tuleb Arachnesse edastada⁴⁴. Samuti on muudetud dekreetidesse lisatud sätted, mille eesmärk on kasutada ja arvestada ELi rahastust käsitlevate otsuste ettevalmistamisel ja tegemisel järjekindlalt, süstemaatiliselt ja ulatuslikult kõiki Arachne funktsioone⁴⁵.
- (96) 10. oktoobril 2022 vastu võetud ja 11. oktoobril 2022 jõustunud 2015. aasta CXLIII seaduse (ametialase aususe ameti riigihankemenetluste kohta) muudatuse paragrahvi 81 kohaselt ei saa riigihankemenetluses osaleda pakkujad, kes on selle hanke seisukohast huvide konflikti olukorras.

³⁹ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 VI peatükk huvide konflikti kohta, valitsuse dekreeidi 256/2021 IV peatükk arengupoliitika institutsioonilise süsteemi toimimismisnormide, sealhulgas huvide konflikti kohta ning valitsuse dekreeidi 373/2022 15. alapeatükk huvide konflikti kohta.

⁴⁰ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 39 lõige 6, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 52/A lõige 1 ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 34 lõige 1.

⁴¹ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 39 lõige 8, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 52/A lõige 6 ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 34 lõige 6.

⁴² Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 39 lõige 7, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 52/A lõige 2 ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 34 lõige 2.

⁴³ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 8 lõike 3 punkt 13, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 7 lõike 1 punkt m ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 5 punkt 21.

⁴⁴ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 22 lõike 1 punkt 22, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 19 lõike 2 punkt c ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 9 lõike 1 punkt i.

⁴⁵ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 10 lõike 2 punkt 9 ja 7. lisa, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 13 lõike 1 punkt h ja 4. lisa ning valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 5 punkt 23 ja 2. lisa.

- (97) DIAId käsitlevates õigusnormides on parandusmeetme kohaselt sätestatud DIAI täielik sõltumatus ja selle tagatised (näiteks seoses tagandamismenetlusega). Õigusnormides on sätestatud ka DIAI pädevus mis tahes fondi puhul ELi eelarve täitmises osalejate suhtes (2018. aasta CXXV seaduse (valitsusasutuste halduse kohta) paragrahvi 29/B lõige 3). Lisaks on asjaomaste õigusnormidega selgelt ette nähtud, et DIAI direktor täidab oma ülesandeid ühegi institutsiooni, asutuse, erakonna, majandusüksuse, ühenduse või füüsilise või juriidilise isiku sekkumiseta (paragrahvi 29/B lõige 5). DIAI töötajad valitakse objektiivsete kriteeriumide alusel, mille on heaks kiitnud ametialase aususe amet. Amet kontrollib ka protsessi, mille alusel DIAIsse värvatakse valitsusametnikke ja töötajaid (paragrahvi 29/B lõige 6). Ühtlasi kontrollib ametialase aususe amet DIAI toimist ning töökorra ja suuniste järgimist DIAIs (paragrahv 29/B lõige 9). Amet on pädev kontrollima DIAI direktori ja selle töötajate huvide konflikti ja huvide deklaratsioone (paragrahvi 29/B lõige 9c). Kui DIAI-l on suuri või korduvaid probleeme normide täitmisega, on ametil võimalik DIAId auditeerida (paragrahv 29/B lõige 9). Ameti taotluse korral on DIAI-l kohustus anda ametile täielik juurdepääs kõigile tema käideldud huvide konflikti ja huvide deklaratsioonidele. Samuti peaks DIAI esitama kõik enda hallatavad dokumendid, mida ametil on vaja oma volituste kasutamiseks (paragrahvi 29/B lõike 9b punkt b). DIAI esitab ametialase aususe ametile aastaaruande, et anda teavet oma tegevuse, eelkõige kontrollide tulemuste, võetud meetmete, saadud teadete ja uuritud juhtumite kohta (paragrahvi 29/B lõige 10). Lisaks teeb komisjonile heameelt, et Ungari nõustus sellega,⁴⁶ et ametialase aususe ametilt ei nõuta deklaratsiooni esitaja tahtluse tõendamist, kui selles esitatud andmed on valed või ebatäpsed. Nõusolekut kinnitavad 22. novembril 2022 teenustepaketi raames vastu võetud muudatused.
- (98) 15. novembril 2022 esitas Ungari valitsus teenustepaketi raames Ungari Rahvuskogule seaduse eelnõu EUTAFi staatuse muutumise kohta. Eelnõu võeti vastu 22. novembril 2022. Kui praegu rahastatakse EUTAFit üldisest riigieelarvest ja see tegutseb riigirahanduse eest vastutava ministri alluvuses, siis 1. jaanuaril 2023 saab EUTAFist iseseisev riigihaldusasutus (paragrahvi 1 lõige 1 ja paragrahvi 35 lõige 1). EUTAFile nähakse riigieelarves ette eraldi jaotis. EUTAF esitab oma eelarve ettepaneku, mille valitsus edastab riigieelarvet ja selle täitmist käsitleva seadusandliku ettepaneku osana muutmata kujul Ungari Rahvuskogule. EUTAFi eelarvet võib muuda ainult selle nõusolekul ja juhul kui muudatust põhjendatakse nõuetekohaselt ja avalikult ning see ei sea ohtu EUTAFi ülesannete tulemuslikku ja õigeaegset täitmist (§ 2). Peadirektori ja tema asetäitja töötasuks kehtestatakse vastavalt 8,4- ja 7,4-kordne riigi keskmine kuine brutopalk (§ 30). EUTAFi palgapoliitika põhimõtete ja palgaväliste hüvede üle otsustab peadirektor (§ 31). Säilib EUTAFi funktsionaalne ja ametialane sõltumatus. EUTAFi töötajad ei taotle ega võta vastu nõuandeid oma audititöö kohta. Komisjon suhtub positiivselt sellesse, et EUTAFi tegevust reguleerivas õigusraamistikus on tehtud eespool nimetatud muudatused, millega rakendatakse tulemuslikult Ungari septembrikuises kirjas võetud kohustus.
- (99) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamised rakendamisetapid ja et asjaomased õigusaktid vastavad parandusmeetmega ette nähtud kohustustele.

⁴⁶ 18. novembri 2022. aasta e-kiri.

vii. Liidu vahenditest rahastatavate ühe pakkujaga hankemenetluste osakaalu vähendamine

- (100) Ungari valitsus kohustus vähendada liidu vahenditest rahastatavate ühe pakkujaga hankemenetluste osakaalu ja viima selle näitaja siseturu tulemustabeli metoodika kohaselt mõõdetuna 2022. aasta lõpuks (31. detsembri 2022. aasta seisuga) alla 15 %. Valitsus kohustus täitma seda eesmärki tingimusteta ja tähtajatult. Ühtlasi kohustus Ungari valitsus juhul, kui ühe pakkujaga hangete osakaal ületab kalendriaastal 15 %, võtma nelja kuu jooksul lisameetmeid, et hõlbustada ühe pakkujaga menetluste osakaalu vähendamist ja viia see tagasi allapoole 15 % künnist. Ungari valitsus kohustus sellistel juhtudel teavitama ametialase aususe ametit ja komisjoni.
- (101) Selle meetme rakendamise peamine etapp on EUTAFi esimese auditi tegemine siseturu tulemustabeli metoodikale vastavuse kohta (ning üksikandmete esitamise kohta komisjonile ja vajaduse korral üldsusele) 30. septembriks 2022.
- (102) 7. oktoobril 2022 saatsid Ungari ametiasutused komisjoni talitustele EUTAFi auditiaruande, milles käsitletakse ühe pakkujaga hangete osakaalu mõõtmise metoodika nõuetekohasust. Pärast komisjoni talitustelt märkuste saamist muutis EUTAF oma aruannet ja esitas 3. novembril 2022 läbivaadatud lõpliku auditiaruande. Auditi tulemusena järeldati, et kasutatud metoodika oli asjakohane ja kooskõlas siseturu tulemustabelis kasutatavaga, välja arvatud ühel juhul, mille kohta EUTAF esitas soovitus. Komisjon jälgib EUTAFi soovitus tulemusena võetavaid järelmeetmeid aruandluse raames, mida Ungari valitsus esitab vastavalt lõikele (17).
- (103) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamised rakendamisetaapid ja et EUTAFi auditiaruanne annab piisava kindluse, et kasutatav metoodika vastab siseturu tulemustabelis kasutatavale, nagu on nõutud parandusmeetmega. See hinnang ei mõjuta lõikes (100) osutatud 15 % künnise saavutamist. Komisjon jälgib parandusmeetme rakendamist aruandluse raames, mida Ungari valitsus esitab vastavalt lõikele (17).

viii. Riigieelarvest rahastatavate ühe pakkujaga hankemenetluste osakaalu vähendamine

- (104) Sarnaselt eelmise parandusmeetmega (vii) kohustus Ungari valitsus vähendada kolmes etapis 31. detsembriks 2024 vähem kui 15 %-le (siseturu tulemustabeli metoodika alusel mõõdetuna) selliste ühe aasta jooksul lõpetatud ühe pakkujaga riigihankemenetluste osakaalu, mida rahastatakse riigieelarvest. Valitsus kohustus täitma seda eesmärki tingimusteta ja tähtajatult. Ühtlasi kohustus Ungari valitsus juhul, kui ühe pakkujaga hangete osakaal ületab kalendriaastal 15 %, pakkuma nelja kuu jooksul välja lisameetmed, et hõlbustada ühe pakkujaga menetluste osakaalu vähendamist ja viia see tagasi allapoole 15 % künnist. Ungari valitsus kohustus sellistel juhtudel teavitama ametialase aususe ametit ja komisjoni.
- (105) Vastavalt seletuskirja lisale puuduvad selle parandusmeetme puhul kiireloomulised peamised rakendamisetaapid. Komisjon jälgib parandusmeetme rakendamist aruandluse raames, mida Ungari valitsus esitab vastavalt lõikele (17).

ix. Ühe pakkujaga menetlustest teatamise vahendi väljatöötamine, et jälgida ühe pakkujaga lõppenud riigihankeid ja anda neist teada

- (106) Lisaks eespool kirjeldatud ühe pakkujaga menetluste vähendamisega seotud parandusmeetmetele (vii ja viii) võttis Ungari valitsus kohustuse töötada 30. septembriks 2022 välja uus järelevalve- ja teatamisvahend, et mõõta selliste ühe pakkujaga hankemenetluste osakaalu, mida rahastatakse kas riiklikest vahenditest või ELi toetusest või mõlemast. Ungari valitsus kohustus täitma seda eesmärki piiramatul ajajooksul. Samuti kohustus Ungari valitsus koostama ühe pakkujaga menetlustest teatamise vahendi abil kogutud teabe põhjal igal aastal kirjaliku aruande, mille valmistab ette riigihangete eest vastutav ministeerium ja mis avaldatakse iga aasta 15. veebruariks elektroonilise riigihangete süsteemi (EPS) veebisaidil.
- (107) Parandusmeetme rakendamise peamised etapid olid i) elektroonilisest riigihangete süsteemist saadavatel andmetel põhineva uue järelevalve- ja teatamisvahendi väljatöötamine 30. septembriks 2022 ning ii) EUTAFi kinnituse saamine, et vahend ja selle funktsioonid toimivad 30. septembriks 2022 täielikult.
- (108) 7. oktoobril 2022 saatsid Ungari ametiasutused komisjoni talitustele EUTAFi järelevalve- ja teatamisvahendi auditaruande, milles käsitletakse ühe pakkujaga menetlustest teatamise vahendit. Pärast komisjoni talitustelt märkuste saamist esitas EUTAF 3. novembril 2022 läbivaadatud lõpliku auditaruande. Aruandes järeldatakse, et ühe pakkujaga menetlustest teatamise vahend on olemas ja töötab, et selle funktsioonid toimivad ning et vahend suudab jälgida ühe pakkujaga hankemenetluste osakaalu. Samuti järeldatakse aruandes, et põhimõtteliselt on tehtud kindlaks kooskõla elektroonilise riigihangete süsteemi andmetega. Vahendit täiustatakse parandusmeetme kohaselt 31. detsembriks 2022, et see hõlmaks ka andmeid geograafiliste tähistega. Esimene aruanne avaldatakse 15. veebruariks 2023.
- (109) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamised rakendamisetapid ja et ühe pakkujaga menetlustest teatamise vahend on välja töötatud. EUTAFi aruandes kinnitatakse vahendi ja selle funktsioonide toimimist, nagu on nõutud parandusmeetmega. See hinnang ei mõjuta vahendi edasist täiustamist ja esimese aruande avaldamist, mille põhjal hinnatakse parandusmeetme tegelikku rakendamist ja mille jaoks on parandusmeetmega ette nähtud pikem tähtaeg.

x. Läbipaistvuse suurendamiseks elektroonilise riigihangete süsteemi väljatöötamine

- (110) Ungari valitsus kohustus looma ja avaldama elektroonilise riigihangete süsteemi veebisaidil andmebaasi, mis sisaldab struktureeritud vormis teavet kõigi riigihankemenetluste lepingute sõlmimise teadete kohta, sealhulgas äriühingute registreerimisnumbreid ning konsortiumide ja alltöövõtjate kõigi üksikliikmete nimesid. Andmebaasi tuleb korrapäraselt (vähemalt korra kvartalis) ajakohastada ja see peab olema üldsusele tasuta kättesaadav. Andmebaas peab olema sobiv masintöötuseks, eelkõige võimaldades struktureeritud päringuid ja hankemenetlustega seotud andmete masseksporti. Samuti kohustus Ungari valitsus võtma kõik vajalikud meetmed elektroonilise riigihangete süsteemi väljatöötamiseks ja tagama uute funktsioonide täieliku toimimise 30. septembriks 2022. Ungari valitsus kohustus ka säilitama elektroonilise riigihangete süsteemi ja asjaomased funktsioonid tingimusteta ja piiramatul ajajooksul.

- (111) Selle meetme peamine rakendamisetapp on tagada 30. septembriks 2022 uute funktsioonide toimimine, mis võimaldaks masintöötluks sobivas vormis struktureeritud päringuid ja hankemenetlustega seotud andmete masseksporti.
- (112) 7. oktoobril 2022 teatasid Ungari ametiasutused komisjoni talitustele, et süsteemi uute funktsioonide väljatöötamine, mis võimaldaks masintöötluks sobivas vormis struktureeritud päringuid ja lepingu sõlmimise teadetega seotud andmete eksporti, oli 30. septembriks 2022 lõpule viidud ning et andmebaas on üldsusele kättesaadav aadressil <https://ekr.gov.hu/portal/kozbeszerzes/eredmeny-tajekoztato-hirdetmenyek>.
- (113) Süsteemi uued funktsioonid võimaldavad teha struktureeritud päringuid ja masseksportida kõiki lepingu sõlmimise teadetega seotud andmeid (sealhulgas äriühingute registreerimisnumbreid), mis on süsteemis olemas, masintöötluks sobivas vormis (.csv või .xlsx). Andmebaas sisaldab teavet konsortsiumide liikmete⁴⁷ ja alltöövõtjate kohta, viimaste puhul praegu ainult vabateksti vormis. Funktsioone täiustatakse vastavalt parandusmeetmele, et pakkuda 30. novembriks 2022 struktureeritud andmeid ka alltöövõtjate kohta. Andmeid ajakohastatakse kaks kord kuus ning uued funktsioonid tehakse üldsusele tasuta kättesaadavaks, ilma et nende kasutamiseks oleks vaja registreeruda. Praegu ulatuvad kättesaadavad andmed parandusmeetme kohaselt kuni 2018. aasta aprillini; 31. märtsiks 2023 jõutakse 2014. aasta jaanuarini. Lisaks esitas Ungari 5. novembril 2022 komisjonile viimase palvel sisejuhise, mille riigikantselei oli andnud andmebaasi käitavale ja ajakohastavale äriühingule, samuti selle äriühingu ISO-sertifikaadid ja klienditoerühma tegevusjuhendi, mis kinnitavad, et andmeid ajakohastatakse korrapäraselt ja et on kehtestatud protsess nende parandamiseks.
- (114) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamise rakendamisetapi. Süsteemi uued funktsioonid on välja töötatud ning võimaldavad struktureeritud päringuid teha ja masseksportida süsteemis olevaid hankemenetlustega seotud andmeid masintöödeldavas vormis, nagu on ette nähtud parandusmeetmega. See hinnang ei mõjuta süsteemi edasist täiustamist, mille jaoks on parandusmeetmega ette nähtud pikem tähtaeg (vt ka lõige (113)).

xi. Tulemusraamistiku väljatöötamine, et hinnata riigihangete tõhusust ja kulutasuvust

- (115) Ungari valitsus kohustus töötama 30. septembriks 2022 välja tulemusraamistiku, et hinnata riigihangete tulemuslikkust ja kulutasuvust. Tulemusraamistik peab hakkama toimima 30. novembriks 2022. Samuti kohustus Ungari valitsus kasutama tulemusraamistikku korrapäraselt ja avaldama selle tulemused tingimusteta ja piiramatult aja jooksul.
- (116) Selle meetme peamine rakendamisetapp on tulemusraamistiku väljatöötamine, sealhulgas seda käsitleva valitsuse otsuse vastuvõtmine 30. septembriks 2022.
- (117) Ungari on peamise rakendamisetapi rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.

⁴⁷ 29. oktoobril 2022 selgitasid Ungari ametiasutused komisjoni palvel täiendavalt, kuidas masintöödeldakse andmeid, mis on vajalikud elektroonilise riigihangete süsteemi andmete allalaadimiseks, kui riigihanke võidab konsortsium .

- (118) 5. septembril 2022 võttis Ungari valitsus vastu ja avaldas otsuse 1425/2022, milles käsitletakse riigihangete tulemuslikkust ja kulutasuvust hindava tulemusraamistiku väljatöötamist.
- (119) Valitsuse otsuses 1425/2022 on sätestatud regionaalarengu ministri kohustused üheainsa pakkujaga riigihankemenetluste võimalike põhjuste uurimisel ja sellega seotud andmete kogumisel. Regionaalarengu ministri ülesanne on valida valitsusvälised organisatsioonid ja riigihankeeksperdid, kes kaasatakse tulemusraamistiku loomisse ja toimimisse. Valitud valitsusväliste organisatsioonide ja ekspertide ettepanekuid ja arvamusi tuleb raamistiku loomisel ja toimimisel arvesse võtta. Valitsuse otsuse kohaselt võimaldab tulemusraamistik eelkõige igal aastal analüüsida i) hankemenetluste nurjumise määra ja selle põhjuseid, ii) täitmise ajal tühistatud lepingute osakaalu (arvu ja maksumust), iii) selliste lepingute osakaalu, mille täitmisel on tekkinud viivitusi, iv) selliste lepingute osakaalu, mille puhul on tekkinud ülekulud, v) selliste riigihankelepingute osakaalu, mille sõlmimisel on võetud arvesse olulusringi või olulusringi kogumaksumust, vi) edukaks osutunud mikro- ja väikeettevõtete osakaalu (üldiselt ja sektorite kaupa), viii) selliste riiklikest vahenditest või ELi toetusest või mõlemast rahastatavate hangete maksumust, milles osaleb ainult üks pakkuja, võrreldes seda näitajat riiklikest vahenditest või ELi toetusest või mõlemast rahastatavate hangete kogumaksumusega. Tulemusraamistik peab vastavalt parandusmeetmele hakkama toimima 30. novembriks 2022. Tulemusraamistiku tulemused tuleb teha üldsusele kättesaadavaks iga aasta 28. veebruariks.
- (120) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamise rakendamisetapi ja täitnud enda võetud kohustused raamistiku loomisega, mille kaudu parandusmeede rakendatakse. See hinnang ei mõjuta tulemusraamistiku tegelikku loomist ja esimese aruande avaldamist, mille põhjal hinnatakse parandusmeetme tegelikku rakendamist ja mille jaoks on parandusmeetmega ette nähtud pikem tähtaeg (vt ka lõige (119)).
- (121) Komisjon märgib, et valitsusvälistele organisatsioonidele ja ekspertide konkursikutse, mille esialgne tekst saadeti ka komisjonile, avaldati 11. oktoobril 2022 ja sellele vastamise tähtaeg oli 26. oktoober 2022. Konkursile laekus 15 taotlust, nendest kaks organisatsioonidelt ja 13 üksikisikutelt. Seetõttu oli organisatsioonidele võimalik anda ainult kaks kohta, kuigi neile oli tegelikult ette nähtud kolm kohta. Kolmandale kohale valiti ülikooliga seotud üksikisik, kuid komisjoni kasutada oleva teabe põhjal ei ole valitud isik tõendanud, et tal on riigihangete valdkonnas kogemusi. Lisaks valiti neli sõltumatut eksperti.

xii. Riigihangete konkurentsi suurendamise tegevuskava vastuvõtmine

- (122) Ungari valitsus kohustus võtma 31. märtsiks 2023 vastu ulatusliku tegevuskava, mille eesmärk on suurendada konkurentsi riigihanketes ning määrata kindlaks selged ja nõudlikud tähtajad iga selles sätestatud meetme rakendamiseks. Tegevuskavas tuleks muu hulgas arvesse võtta esimesi tulemusi tulemusraamistiku rakendamisel, mis peaks hakkama toimima 31. detsembriks 2022.
- (123) Vastavalt seletuskirja lisale puuduvad selle parandusmeetme puhul kiireloomulised peamised rakendamisetapid. Komisjon jälgib parandusmeetme rakendamist aruandluse raames, mida Ungari valitsus esitab vastavalt lõikele (17).

xiii. Mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele riigihanketavasid tutvustav koolitus

- (124) Ungari valitsus kohustus hõlbustada mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (eelkõige mikro- ja väikeettevõtjate) osalemist riigihangetes, pakkudes 31. märtsiks 2024 vähemalt 1 000 mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjale tasuta koolitust. Samuti kohustus Ungari valitsus pakkuma 30. juuniks 2026 sellist koolitust veel vähemalt 1 200 mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjale (seega kokku vähemalt 2 200 ettevõtjale). Lisaks kohustus Ungari valitsus jälgima ja hindama nende koolituste mõjusust ja lisaväärtust.
- (125) Vastavalt seletuskirja lisale puuduvad selle parandusmeetme puhul kiireloomulised peamised rakendamisetapid. Komisjon jälgib parandusmeetme rakendamist aruandluse raames, mida Ungari valitsus esitab vastavalt lõikele (17).

xiv. Mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele riigihangetes osalemisega kaasnevate kulude hüvitamiseks ette nähtud toetuskava loomine

- (126) Lisaks eelmisele parandusmeetmele (xiii) kohustus Ungari valitsus käivitama 31. märtsiks 2023 toetuskava, et hõlbustada mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate osalemist riigihankemenetlustes. Toetuskava eesmärk on pakuda objektiivsete, mittediskrimineerivate ja läbipaistvate valikukriteeriumide alusel kindlasummalist hüvitist vähemalt 1 800 mikro-, väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjale, keskendudes mikro- ja väikeettevõtjatele. Selleks et hõlbustada selliste ettevõtjate osalemist riigihangetes ja vähendada osalemisega seotud takistusi, kaetakse toetuskavast nende kulud, mis on seotud riigihankemenetlustes osalemisega. Vahehindamine tuleks teha 30. septembriks 2024 ja lõpphindamine toetusprogrammi lõpuks 31. juuliks 2026.
- (127) Vastavalt seletuskirja lisale puuduvad selle parandusmeetme puhul kiireloomulised peamised rakendamisetapid. Komisjon jälgib parandusmeetme rakendamist aruandluse raames, mida Ungari valitsus esitab vastavalt lõikele (17).

xv. Arachne kasutamine

- (128) Ungari valitsus kohustus kohaldama menetlusi komisjoni poolt liikmesriikide käsutusse antud ühtse andmekaeve- ja riskihindamisvahendi Arachne kõigi funktsioonide süsteemseks ja laiendatud kasutamiseks liidu toetuse rakendamisel kõigi programmitöö perioodide jooksul, et tulemuslikult ennetada ja avastada huvide konflikti, pettust, korruptsiooni, topeltrahastamist ja muid õigusnormide rikkumisi. Ungari valitsus kohustus tingimusteta kohaldama Arachne süsteemi täielikult ja tulemuslikult ning tegema seda piiramatu aja jooksul. Samal ajal tagatakse kõigile asjaomastele auditeerimise või kontrolliga tegelevatele asutustele täielik juurdepääs Arachne süsteemi üleslaaditud andmekogumitele. Komisjon märgib, et mõistab kohustust nii, et see kehtib ka Arachnele järgnevate süsteemide kohta.
- (129) Parandusmeetme rakendamise peamine etapp on menetluste kohaldamine Arachne süsteemseks ja tulemuslikuks kasutamiseks 30. septembriks 2022.
- (130) Ungari on peamise rakendamisetapi rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.

(131) 30. septembril 2022 võttis Ungari valitsus vastu dekreeidi 373/2022 ja muutmisdekreeidi 374/2022, mis jõustusid samal päeval, mõnede parandusmeetmest tulenevate eranditega.

(132) Nende valitsuse dekreetide sätetega on tagatud, et andmed edastatakse Arachnesse iga kahe kuu järel, kusjuures dekreetide lisades on sätestatud andmeväljad, millele oleval teave tuleb Arachnesse edastada⁴⁸. Samuti on dekreetidesse lisatud sätted, mille eesmärk on töötada välja ja vaadata korrapäraselt läbi Arachne ja selle tulemuste kasutamise meetodika⁴⁹ ning tagada, et ELi rahastust käsitlevate otsuste ettevalmistamisel ja tegemisel kasutavad ja arvestavad asjaomased asutused järjekindlalt, süstemaatiliselt ja ulatuslikult kõiki Arachne funktsioone⁵⁰. Lisaks on valitsuse dekreetidega tagatud vajalike osaliste, sealhulgas asjaomaste auditiasutuste juurdepääs Arachne funktsioonidele ja andmetele⁵¹. Esimene andmepakett edastati Arachne süsteemi 30. septembril 2022. Praeguseks hõlmab Arachne andmeid peaaegu 65 000 Ungaris toimuva projekti kohta, millel on üle 41 000 vahendite saaja ja mille raames on sõlmitud peaaegu 6 000 lepingut. Järgmised andmed kavatseb Ungari vastavalt parandusmeetmele üles laadida 30. novembril 2022. Komisjon jälgib andmete õigeaegset üleslaadimist.

(133) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamise rakendamisetapi ning et asjaomastes valitsuse dekreetides on sätestatud üksikasjalikud õigusnormid Arachne süstemaatiliseks ja tulemuslikuks kasutamiseks, nagu on nõutud parandusmeetmega.

xvi. Koostöö tugevdamine OLAFiga

(134) Ungari valitsus kohustus esitada Ungari Rahvuskogule seaduseelnõu riiklikku maksu- ja tolliametit (*Nemzeti Adó- és Vámhivatal*) käsitleva 2010. aasta CXXII seaduse muutmise kohta, mis võetakse vastu 30. septembriks 2022 ja millega määratakse riiklik maksu- ja tolliamet riiklikuks pädevaks asutuseks, kes abistab OLAFit kohapealsete kontrollide tegemisel Ungaris ja juhul, kui ettevõtja, kelle suhtes neid kontrolle tehakse, keeldub koostööst. Lisaks võttis valitsus kohustuse esitada Ungari Rahvuskogule seaduseelnõu 2004. aasta XXIX seaduse muutmise kohta, et kehtestada hoiatav rahaline karistus, mida kohaldatakse juhul, kui ettevõtja keeldub OLAFiga kohapealse kontrolli ja inspekteerimise eesmärgil koostööd tegemast.

(135) Parandusmeetme rakendamise peamine etapp on mõlema eespool nimetatud õigusakti vastuvõtmine 30. septembriks 2022.

(136) Ungari on peamise rakendamisetapi rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.

(137) 4. oktoobril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu 2022. aasta XXIX seaduse, millega muudetakse teatavaid seadusi, milles käsitletakse avalikes huvides tegutsevaid usaldushalduseid, riiklikku maksu- ja tolliametit ning Euroopa Pettustevastase Ameti

⁴⁸ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 10 lõike 2 punkt 9 ja 7. lisa, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 13 lõike 1 punkt h ja 4. lisa ning valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 5 punkt 23 ja 2. lisa.

⁴⁹ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 10 lõike 2 punkt 3, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 13 lõike 1 punkt c ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 5 punkt 22.

⁵⁰ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 20 lõike 1 punkti 22 alapunkt e, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 19 lõike 2 punkt c ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 9 lõike 1 punkt i.

⁵¹ Vt valitsuse dekreeidi 272/2014 paragrahvi 10 lõike 2 punkt 10, valitsuse dekreeidi 256/2021 paragrahvi 13 lõike 1 punkt i ja valitsuse dekreeidi 373/2022 paragrahvi 5 punkt 24.

kontrollide Euroopa Liidu eelarve vahendite kasutamise kontrollimiseks; seadus kuulutati välja 10. oktoobril 2022. Need seaduse sätted, mis on seotud OLAFiga, jõustusid 26. oktoobril 2022.

(138) Vastavalt parandusmeetmele muudeti 2010. aasta CXXII seadust, et määrata riiklik maksu- ja tolliamet (*Nemzeti Adó- és Vámhivatal*) riiklikuks pädevaks asutuseks, kes abistab OLAFi kohapealsete kontrollide tegemisel Ungaris ja juhul, kui ettevõtja, kelle suhtes neid kontrole tehakse, keeldub koostööst. Seaduses on kirjeldatud menetlust, mida tuleb järgida. Samuti on seadusega nähtud ette, et OLAF võib taotleda finantsameti kohalviibimist. 2004. aasta XXIX seadust muudeti, et kehtestada hoiatav rahaline karistus, mida kohaldatakse juhul, kui ettevõtja keeldub OLAFiga OLAFi kohapealse kontrolli ja inspekteerimise eesmärgil koostööd tegemast.

(139) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamise rakendusetapi ja et nimetatud seadusega tehtud muudatused vastavad parandusmeetmega ette nähtud kohustustele.

xvii. Sellise seadusandliku akti vastuvõtmine, millega tagatakse avaliku sektori kulutuste suurem läbipaistvus

(140) Ungari valitsus kohustus esitama Ungari Rahvuskogule õigusakti, millega kehtestatakse kõigile avaliku sektori asutustele kohustus avaldada keskregistris ennetavalt eelnevalt kindlaks määratud teave avaliku sektori vahendite kasutamise kohta, ja tagada selle akti vastuvõtmine 31. oktoobriks 2022. Samuti kohustus Ungari valitsus esitama keskregistris teabe alltöövõtjate kohta. Ungari valitsus kohustus ka tingimusteta säilitama eespool nimetatud õigusakti kehtivuse piiramatul ajajooksul. Lisaks kohustus Ungari valitsus tagama õigusakti täitmise, eelkõige selle, et avaliku sektori asutused laadivad kõik asjakohased andmed registrisse täielikult ja õigeaegselt.

(141) Parandusmeetme rakendamise peamised etapid on i) sellise täiendatud õigusakti eelnõu saatmine komisjonile 30. septembriks 2022, millega kehtestatakse kõigile avaliku sektori asutustele kohustus avaldada ennetavalt eelnevalt kindlaks määratud teavet avaliku sektori vahendite kasutamise kohta, ja ii) nimetatud õigusakti vastuvõtmine 31. oktoobriks 2022.

(142) Ungari on peamiste rakendamisetappide rakendamiseks võtnud järgmised meetmed.

(143) 15. septembril esitas Ungari valitsus komisjonile eelnõu kujul konsulteerimiseks õigusakti, millega kehtestatakse kõigile avaliku sektori asutustele kohustus avaldada ennetavalt eelnevalt kindlaks määratud teave avaliku sektori vahendite kasutamise kohta.

(144) 8. novembril 2022 võttis Ungari Rahvuskogu vastu 2022. aasta XL seaduse, millega muudetakse 2011. aasta CXII seadust informatsioonilise enesemääramise vabaduse ja teabevabaduse kohta; seadus kuulutati välja 14. novembril 2022 ja jõustub teatavate eranditega 29. novembril 2022. 15. novembril 2022 esitas Ungari valitsus teenustepaketi raames Ungari Rahvuskogule kaks eelnõu: ühe 2022. aasta XL seaduse muutmiseks ja teise 2021. aasta CXII seaduse muutmiseks. Enamik Ungari valitsuse tehtud muudatusi oli seotud teenustepaketi selle osaga, mille üle toimus lõpphääletus 22. novembril 2022. Need muudatused, milles käsitletakse uusi õigusnorme, millega kehtestatakse kõigile avaliku sektori asutustele kohustus avaldada ennetavalt eelnevalt kindlaks määratud teave avaliku sektori vahendite kasutamise kohta ja nähakse ette karistused („läbipaistvusala haldusmenetlus“), olid seotud teenustepaketi selle osaga, mille

lõpphääletus toimub 6. detsembril 2022. Pärast teenustepaketi esitamist Ungari Rahvuskogule saatsid Ungari ametiasutused 18. novembril 2022 komisjoni talitustele XL seaduse (millega muudetakse 2011. aasta CXII seadust informatsioonilise enesemääramise vabaduse ja teabevabaduse kohta) läbivaadatud eelnõu. Need õigusaktid esitati ka novembrikuises kirjas. Enamikku muudatusi käsitlev muutmisakt võeti vastu 22. novembril 2022 ja selles kajastuvad komisjonile laekunud õigusaktis sisaldunud muudatused. Komisjonil ei ole praeguses etapis võimalik hinnata läbipaistvusosalase haldusmenetlusega seotud muudatusi, kuna nende üle on Ungari Rahvuskogus kavas hääletada 6. detsembril 2022. Seetõttu põhineb komisjoni hinnang 19. novembril 2022 saadud õigusaktil.

- (145) 2022. aasta XL seaduses on sätestatud riigirahanduse seadusest tulenev eelarveasutuste kohustus avaldada avaliku teabe keskregistri platvormil teave avalike vahendite kasutamise kohta, kusjuures teave tuleb avaldada iga kahe kuu järel ja viisil, mis tagab selle kättesaadavuse vähemalt kümne aasta jooksul alates avaldamisest. Juurdepääs keskregistrile on kõigile tasuta, selleks ei ole vaja luua kontot ja andmed on kättesaadavad masintöödeldavas vormis, mis võimaldab neid hulgi alla laadida, sortida ja võrrelda, teha nendes päringuid ja koostada neist väljavõtteid. Viite järgi on võimalik kindlaks teha, kas hanget rahastatakse täielikult või osaliselt liidu vahenditest. Vastavalt parandusmeetmele lisab Ungari alates 31. märtsist 2023 viite sellistele uutele hangetele, mis ei ületa riigihangete seaduses sätestatud riiklikku künnist. Platvormi hooldaja loob hiljemalt 31. detsembriks 2022 platvormi ja avaldab andmete platvormil avaldamiseks vajaliku andmelehe. Üksused, kes peavad platvormil andmeid avaldama, teevad seda pidevalt. Esimesed andmed avaldatakse hiljemalt 28. veebruaril 2023, nagu on ette nähtud parandusmeetmega. Nagu eespool märgitud, luuakse selle kohustuse täitmise tagamise, sealhulgas karistuste kohta uued õigusnormid läbipaistvusosalase haldusmenetlusega, mida kohaldab riiklik andmekaitse- ja teabevabadusamet, et uurida õigusnormide rikkumise juhtumeid; need õigusnormid jõustuvad 28. veebruaril 2023. 14. novembril 2022 saatsid Ungari ametiasutused komisjoni talitustele ka valitsuse dekreeði eelnõu, mis käsitleb avaliku teabe keskregistri suhtes kohaldatavaid üksikasjalikke norme ja mis sisaldab andmete platvormil avaldamiseks vajalikku andmelehte.
- (146) Komisjon märgib, et kõik 2015. aasta CXLIII seaduse (riigihangete kohta) paragrahvi 5 lõikes 1 nimetatud hankijad ei ole seaduse kohaselt kohustatud teavet avaldama. Samas tõdeb komisjon, et riigihangete seaduse paragrahvi 5 lõikes 1 nimetatud hankijate, sealhulgas avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste korraldatud hankemenetluste andmed on esitatud riigihangete süsteemis, mis vastab läbipaistvusnõuetele. Ühtlasi nendib komisjon, et Ungari esitatud õigusakt ei ole parandusmeetmega kooskõlas, kuna selle kohaselt ei hõlma kesksüsteemi laaditavad miinimumandmed kõigi avalik-õiguslike asutuste esitatud andmeid, sealhulgas andmeid hankijate, teenuse osutajate, tarnijate ja võimsusepakujate kohta. Ungari sõnul tehakse need andmed teatavaks ainult lepingupõhiselt. Nende elementide puudumise tõttu on oht, et parandusmeetmet ei rakendata täielikult, mis vähendaks selle tulemuslikkust.
- (147) Komisjon leiab, et Ungari on rakendanud peamised rakendamisetapid, hoolimata viivitustest seaduse vastuvõtmisega seotud peamise rakendamisetapi rakendamisel, ning et 2022. aasta XL seaduses ja 2021. aasta CXII seaduses sätestatud avaliku sektori kulutuste läbipaistvuse suurendamise õigusraamistik vastab parandusmeetmega võetud kohustustele, kui mitte arvestada lõikes (145) osutatud elemente. Komisjon pöörab lõikes (146) osutatud valdkondade edasisele rakendamisele jätkuvalt tähelepanu ja

jälgib tähelepanelikult olukorda, lähtudes lõikes (17) osutatud Ungari kvartaliaruannetest või muul viisil saadavast võimalikust teabest.

JÄRELDUS

- (148) Rakendusotsuse ettepaneku põhjenduses 38 leidis komisjon, et Ungari pakutud parandusmeetmed on põhimõtteliselt piisavad, et tegeleda teatistes esitatud komisjoni järeldustega, tingimusel et kõiki nimetatud parandusmeetmeid rakendatakse nõuetekohaselt ja tulemuslikult.
- (149) Põhjenduses 39 lisati, et parandusmeetmete rakendussätted tuleb veel kindlaks määrata, eelkõige tuleb kindlaks määrata see, kuidas meetmete põhielemendid võetakse üle õigusaktidesse, mis tuleb vastu võtta parandusmeetmete rakendamiseks. Samas põhjenduses meenutati ka seda, et kuna mitu Ungaris tuvastatud probleemi ei ole seotud mitte ainult õigusraamistiku muutmisega, vaid eelkõige muudatuste tegeliku konkreetse rakendamisega, mille puhul on selgete tulemuste saavutamiseks vaja rohkem aega, püsib oht liidu eelarvele, sest rakendusotsuse ettepaneku esitamise ajal oli vähemalt mõne parandusmeetme põhielementide rakendamine veel pooleli, nagu on märgitud parandusmeetmete ajakavas, mille Ungari valitsus esitas 22. augustil. Pidades silmas asjaolu, et mitme parandusmeetme rakendamiseks vajalikud peamised õigusaktid ei ole veel jõustunud, ning võttes arvesse komisjoni antud hinnangut ja võimalust, et meetmeid ei pruugita nõuetekohaselt rakendada või et üksikasjad vähendavad nende tulemuslikkust, oli liidu eelarve riskitase komisjoni mõistliku hinnangu kohaselt 65 % asjaomaste programmide vahenditest (st 5 protsendipunkti vähem kui parandusmeetmete puudumisel prognoositud risk).
- (150) Oma lõplikus hinnangus parandusmeetmetele on komisjon võtnud arvesse nii peamisi rakendamisetappe kui ka kavandatavate ja jõustunud õigusaktide üksikasju ning vajaduse korral Ungari kehtestatud täiendavaid menetlusi ja meetmeid parandusmeetmete rakendamiseks, nagu Ungari teatas nendest komisjonile 19. novembriks 2022.
- (151) Komisjon märgib, et Ungari on võtnud seletuskirja lisa esitatud (seadusandlike ja mitteseadusandlike) peamiste rakendamisetappide rakendamiseks arvukalt meetmeid ja et paljusid kohustusi, mis Ungari endale parandusmeetmete raames võttis, võib lugeda täidetuks, nagu on märgitud ka käesolevas hinnangus.
- (152) Samas esineb peamiste parandusmeetmete, sealhulgas nende põhielementide puhul endiselt nõrkusi, riske ja puudusi, millele on osutatud eespool ja mis võivad oluliselt vähendada nende parandusmeetmete tulemuslikkust.
- (153) Komisjon on teinud kindlaks olulised nõrkused, mille puhul Ungari ei ole teinud asjaomastes õigusaktides muudatusi, mida neilt nõuti, et meetmed oleksid tingimuslikkuse määrase seisukohast piisavad. Probleemid on järgmised:
- (i) võimalus, et ametialase aususe ameti pädevus ei säili automaatselt pärast seda, kui projekt jäetakse liidu rahastamisest välja (vt lõik (30));
 - (ii) nõrkused süsteemis, mille kohaselt toimub selliste hankijate otsuste kohtulik kontroll, kes ei ole järginud ametialase aususe ameti soovitusi;
 - (iii) nõrkused ametialase aususe ameti liikmete ametist vabastamise menetluses;

- (iv) ametialase aususe ametile ei ole antud üle pädevust kontrollida varadeklaratsioone, mida esitavad kõrgema tasandi juhtpoliitikud (st peaminister, ministrid, peaministri poliitiline nõunik ja kantslerid valitsuse haldust käsitleva 2018. aasta CXXV seaduse artikli 183 alusel), ning õigusaktis ei ole selgelt sõnastatud ametialase aususe ameti pädevus kontrollida kõrgema tasandi ametnike varadeklaratsioone (vt lõige (35));
- (v) võimalus, et prokuratuuri otsuse tühistanud kohtuotsus ei ole prokuröri jaoks siduv (lõige (83));
- (vi) menetleva kohtu ebavajalik ülesanne (edaspidi „filtreerimine“) uue menetluse raames, mille eesmärk on kohtulikult kontrollida prokuratuuri või uurimisasutuse otsuseid jätta kriminaalmenetlus kuriteoteate alusel alustamata või lõpetada kriminaalmenetlus (vt lõige (85)), ning selgete normide puudumine, mis kinnitaksid, et uut menetlust on võimalik kohaldada ka enne 1. jaanuari 2023 toime pandud (aegumatute) kuritegude suhtes (vt lõige (86));
- (vii) kõik hankijad ei ole kohustatud avaldama teavet, kui keskregistrisse laaditavates miinimumandmetes puuduvad andmed avalike kulutuste eest vastutava asutuse, hankija, teenuseosutajate, tarnijate ja võimsusepakkujate kohta (vt lõige (146)).

(154) Lisaks esineb jätkuvalt olulisi riske veel mitmes valdkonnas, nimelt:

- (i) puudub selgus ja õiguskindlus kinnisvara, sealhulgas väljaspool Ungari jurisdiktsiooni asuva kinnisvara avalikustamise kohustuse osas (vt lõige (57));
- (ii) puudub selgus teatavate juhtide, ametnike ja Ungari Rahvuskogu liikmete ning nende abikaasade, elukaaslaste ja samas leibkonnas elavate laste vara, sissetulekut ja majandushuve käsitlevate deklaratsioonide isikulise, esemelise ja ajalise kohaldamisala osas (vt lõige (57)).
- (iii) Ungari Rahvuskogu liikmete ja kõrgema tasandi poliitilisi ülesandeid täitvate isikute varadeklaratsioonide elektrooniline esitamine ja avaldamine päringuid võimaldavas avalikus andmebaasis (millele tuleb tagada tasuta juurdepääs, ilma et selleks oleks vaja registreeruda) (vt lõige (59));
- (iv) puudub selge kohutus vaadata hiljemalt 31. detsembriks 2023 läbi prokuratuuri otsuste kohtuliku kontrolli menetluse toimimine ja võtta vajaduse korral hiljemalt 30. juuniks 2024 vastu õigusraamistiku muudatused, olles eelnevalt konsulteerinud komisjoniga (vt lõige (81));
- (v) avalike kulutuste läbipaistvuse suurendamist käsitleva parandusmeetme kohaselt avaldatavate andmete läbipaistvuse ja õigsuse nõude täitmise tagamiseks ette nähtud läbipaistvusosalase haldusmenetluse sätted ja nende vastuvõtmine 6. detsembriks 2022, et need jõustuksid 28. veebruaril 2023 (vt lõige (144));
- (vi) septembris komisjonilt kavandatud parandusmeetmele saadud hinnangu järel sammude astumine, et veelgi lihtsustada kõrgema tasandi ametnike osalemist selliste avalikes huvides tegutsevate usaldushalduste juhtorganites, millest tehakse suuri avalike vahendite väljamakseid.

- (155) Kokkuvõttes ei ole komisjonil eespool esitatud üldhinnangu tõttu võimalik järeldada, et Ungari teatatud parandusmeetmed tervikuna (sellisena, nagu need on vastu võetud, ning võttes arvesse nende üksikasju ja nende edasise tegeliku rakendamisega seotud ebakindlust) teevad lõpu asjaomastele õigusriigi põhimõtete rikkumistele ja/või liidu eelarve usaldusväärset finantsjuhtimist või liidu finantshuve puudutavatele mõjutustele või riskidele. Olukorra muudab veelgi raskemaks mure Ungari haldustavade pärast. Seepärast on määruse kohaldamise tingimused endiselt täidetud.
- (156) Pidades silmas eespool esitatud hinnangut ja ohtu eelarvele, mis püsib hoolimata Ungari sammudest, samuti aga veel rakendamata parandusmeetmete struktuurset ja horisontaalset laadi, teeb komisjon endiselt ettepaneku võtta meetmeid liidu eelarve kaitsmiseks õigusriigi põhimõtte rikkumise eest ning kutsub nõukogu üles tegutsema selle alusel.